GODINA I, BROJ 2, CIJENA 150 HRD

PLAVI Z®

ZABAVNIK

HRVATSKI TJEDNIK ZA MLADE

PRIČA O KACIGI
RADOVAN DEVIĆ

KOLEKCIONARI
SUDŽUKA & MACAN

GRADOVI
LIJEPA NAŠA GOLUBICA

U BOJU BOJ
JUNACI GVOZDANSKOG

POP-ZNANOST
MLADIĆ U SVEMIRU

150 SIT, 5 DM, 35 ATS, 4,5 CHF, 20 FFR, 6 NLG

NIKAD NE GUBI NADU, HA? ALI TAKO NAM MOGU OTPASTI KRILA!
A AKO NAM SE TO_I NE DOGODI, IPAK MOŽEMO UDARITI O POVRŠINU!
DAN, DOBRA VIJEST! ATMOSFERA JE DUBOKA PEDESET KILOMETARA! TO ĆE NAM POMOĆI!
DOBRO, PEABODY, ONDA ĆEMO SE USPJETI IZVUĆI!
SADA IMA MNOGO MANJE OPASNOSTI DA UDARIMO U CRVENI MJESEC!
KRILA SU IZVUČENA!
HLADNJACI RADE!
SADA SE SVI DOBRO DRŽITE, JER MOŽE BITI OPASNO!!!
GLOUP! NADAM SE NAJBOLJEM!
SAMO DA BRODIĆ IZDRŽI!
ALI, KAKVA JE TO BUKA?!
NEKOLIKO SEKUNDI POSLIJE...
THROB
THROB
THROB
POD STRAŠNIM PRITISKOM KRILA SU SE POKIDALA...
THROB
...AU BROD JE IPAK POLETIO UVIS...
THROB
THROB
THROB
THR
AH, TA BUKA!
NE MOGU IZDRŽATI!
MOZAK ĆE MI EKSPLODIRATI!
PROKLETSTVO, SVI SU U NESVIJESTI!
THROB
BUKA SE ČUJE...
...PO SVUDA...
NE SMIJEM POPUSTITI!
MORAM...
THROB
THROB
THRO

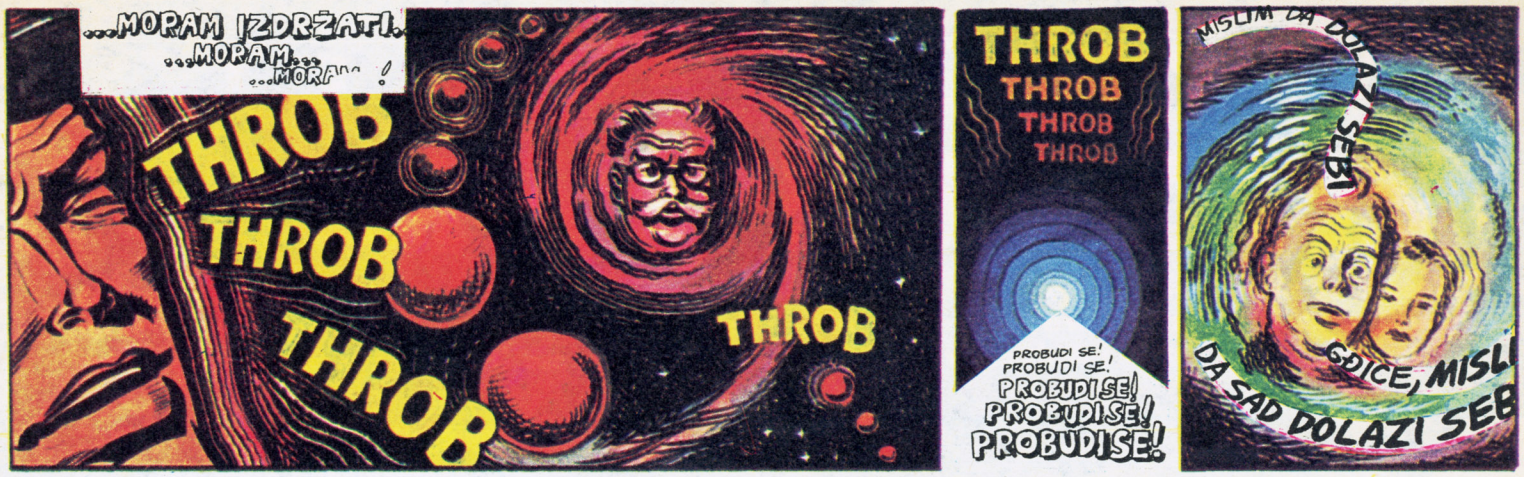

NASTAVAK NA STR. 46

MLADIĆ U SVEMIRU

Može li se uopće reći kad je nastala Zemlja? Prvi laički proračuni govorili su o starosti od 4 tisućljeća, a danas se smatra da je naš planet rođen prije 4,6 milijardi godina! Po svemirskim mjerilima pred njim je još dug život, ako ga prije ne iscrpimo ili ne raznesemo u komade.

PRIREDIO HRVOJE PRĆIĆ

Nedavno smo svečano obilježili Dan Zemlje - 22. travnja. Proslavili smo ga poput rođendana, a neki su pomislili da je to doista dan na koji je, jako davno, nastala ova naša svemirska plavozelena lopta. Može li se uopće reći kad je nastala Zemlja?

Prvi proračuni starosti Zemlje pravljeni su prema biblijskim zapisima. Računalo se prema opisima krunjenja, životopisima svećenika, ratovima. Srednjevjekovni židovski učenjaci su kao datum stvaranja svijeta odredili 3760. godinu prije nove ere i židovski kalendar još broji godine od tog datuma. Godine 1658. anglikanski nadbiskup James Usher proračunao je da je stvaranje bilo 4004. godine prije nove ere, a nastavljači njegova rada precizirali su da se to zbilo točno 22. listopada u 20 sati. Teolozi Grčke ortodoksne crkve smjestili su stvaranje "čak" u 5508. godinu prije Krista. I kasnijih godina smatralo se da je univerzum, pa i Zemlja, mlad oko šest do sedam tisuća godina.

Prva značajnija oporba takvim procjenama došla je 1785. godine od škotskog prirodnjaka Jamesa Huttona. Analizirajući eroziju mora i rječnih tokova, nastajanje planinskih formacija i druge prirodne procese stalnog vremenskog trajanja, zaključio je da je Zemlja stara nekoliko milijuna godina. Njegove teorije snažno potkrijepio i dokazao britanski znanstvenik Charles Lyell objavivši 1830. godine trotomno djelo "Osnove geologije". To je početak moderne geologije.

Dakle, po takozvanom principu uniformnosti, principu koji kaže da se procesi u prirodi odvijaju na isti način pod istim uvjetima, dosta se precizno može izračunati starost Zemlje. Primjerice, taloženje u vodotocima je stalan proces (oko 25-30 cm za 880 godina) i prva takva mjerenja ukazivala su na starost Zemlje od najmanje 500 milijuna godina. Stalan podatak je i mjerenje

akumuliranja soli u oceanima. Rijeke donose sol u more, a čista voda se iz njega isparava, pa salinitet raste. Uzme li se kao pretpostavka da su oceani izvorno bili slatkovodni, može se proračunati koliko su stari na temelju današnje njihove slanosti. I biolozi mogu približno izračunati starost zemlje prateći vrijeme potrebno za razvoj živih organizama, od prvobitnih jednostavnih, spororazvijajućih jednostaničnih organizama, do složenih životnih formi i današnjeg čovjeka. Dakako, fizičari su najpreciznije mogli računati starost Zemlje.

Primjenjujući zakon o očuvanju energije i analizirajući procese izgaranja na suncu, radijacije, grijanja i hlađenja, vrlo se točno otkriva vrijeme potrebno da se ti procesi dovrše - nekoliko milijardi godina. Primjerice, ako je Zemlja nastala kao usijana lopta, vrijeme potrebno da se ohladi do današnje temperature je, izračunao je slavni William Thompson, poznatiji kao lord Kelvin, oko 20 milijuna godina.

Otkriće radioaktivnosti dalo je najpreciznije računski aparat za izračunavanje rođendana Zemlje. Zračenje radioaktivnih tvari promijenilo je spoznaje o hlađenju Zemlje, pa je Kelvinov učenik, također slavni fizičar Ernest Rutherford, dokazao da je starost našeg planeta nekoliko milijardi godina.

Radioaktivnost elemenata, njihovo zračenje i vrijeme raspada, još su preciznije dali elemente za izračunavanje datuma rođenja Zemlje. Otkriveno je da su neke stijene na Zemlji starije od tri milijarde godina. Konačni zaključak znanstvenika je da je majčica Zemlja stara oko 4.6 milijardi godina!

Dakako, druga nebeska tijela mogu biti mnogo starija. Uzorci stijenja donijeti s Mjeseca potvrđuju starost od gotovo pet milijardi godina. U kozmičkim mjerilima to je rana mladost i pred našim planetom još je dug i sretan život, dakako, ako ju njezina djeca - mi - do krajnosti ne iscrpimo i ne zagadimo. Ili, ne daj Bože, raznesemo snagom atoma u komadiće.

ILUSTRACIJA: ESAD RIBIĆ

KOLEKCIONARI

CRTEŽ GORAN SUDŽUKA SCENARIJ DARKO MACAN

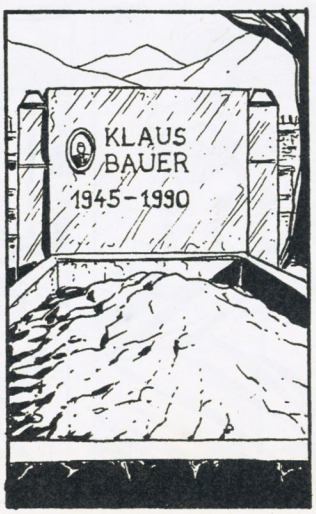

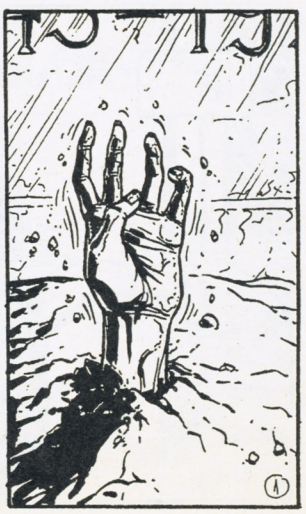

UWE ROSENKRANTZ NAJVIŠE NA SVIJETU VOLI KNJIGE. ONE O MAGIJI.
"MALLEUS" ZA KOJI STE ZNALI I BONUS! PRVO IZDANJE SCHWARTZSTEFANOVA "NECRONOMICONA"! TO VRIJEDI DODATKA?
ITEKAKO. GOTOVINA, KAO I OBIČNO?
NTIQARIAT
MO... MO...
MOJE...
BAUER!
2

SMACK!
STRAUSS...
STRAUSS?
AH, GOSPODIN BAUER JE USTAO? NE VIČITE...MOGLI STE TO OČEKIVATI! KONAČNO, IMAO JE "NECRONOMICON".
MORATĆETE GA ZAUSTAVITI BAJANJEM, NIŠTA DRUGO NEĆE...

OVO JE DOM UWEA ROSENKRANTZA...
...A OVO JE NJEGOVA ZBIRKA.
ZAŠTITA OD NEUMRLIH ... ZAŠTITA ...
POLAKO... PRAVILNO DISANJE... ARTIKULACIJA...
4

ONO JE UWE ROSENKRANTZ...

NAJVIŠE NA SVIJETU VOLI KNJIGE...
A AKO NEŠTO MRZI...
...ONDA SU TO BIVŠI VLASNICI KNJIGA KOJE KUPUJE.
KOLEKCIONARI SU TVRDOKORNA SORTA...
...NE RASTAJU SE LAKO OD SVOJIH ZBIRKI.
FIN

PIRAMIDE KOD GIZEHA

Masivne kamene piramide u egipatskoj pustinji stoje već oko 5000 godina. Najljepši su primjerci piramide kod Gizeha, koje su drevni egipatski faraoni gradili kao grobnice. Prvotna visina velike Keopsove piramide iznosila je 147 metara. U nju je ugrađeno 2,5 milijuna kamenih blokova koji su težili od 2,5 do 15 tona, a gradile su je tisuće ljudi. Veličanstvene piramide danas su najznačajnija turistička znamenitost Egipta.

Budući da nisu imali dizalica, robovi su goleme blokove vjerojatno na drvenim sanjkama vukli od kamenoloma, a zatim ih dizali kosinama.

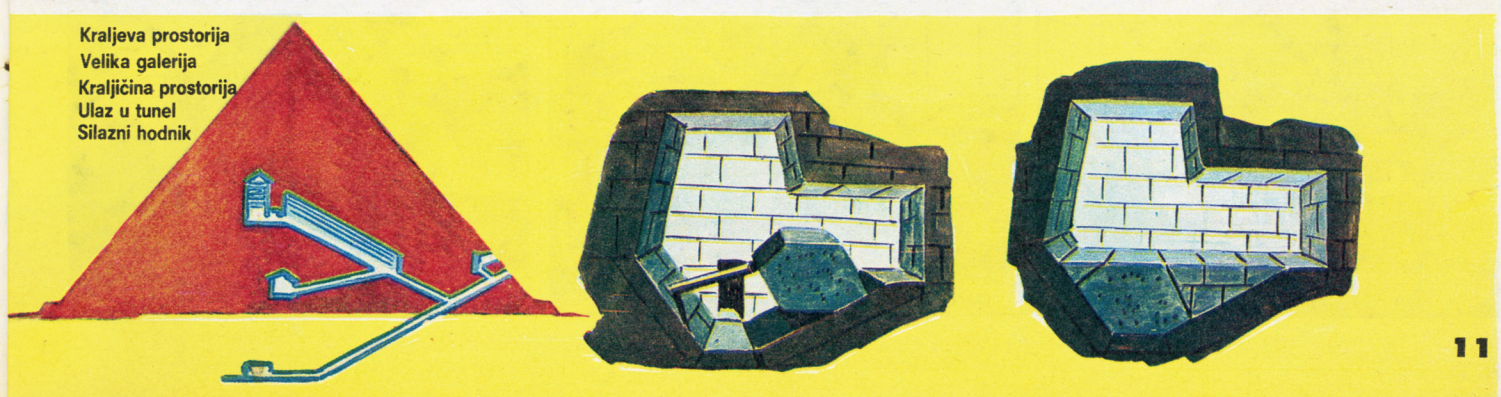

PATULJAK NOSKO

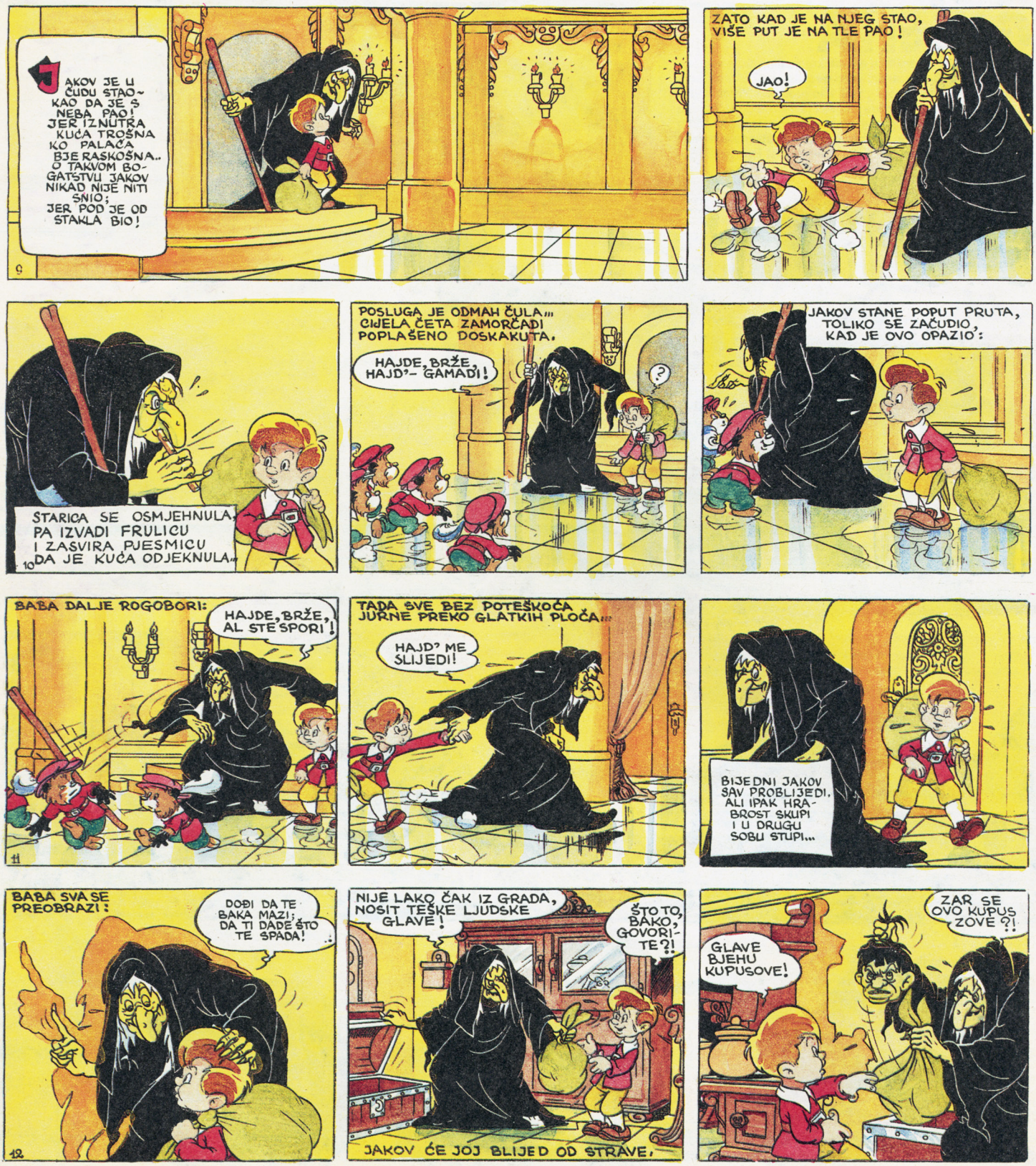

SCENARIJ: *NORBERT NEUGEBAUER* **CRTEŽ:** *WALTER NEUGEBAUER*

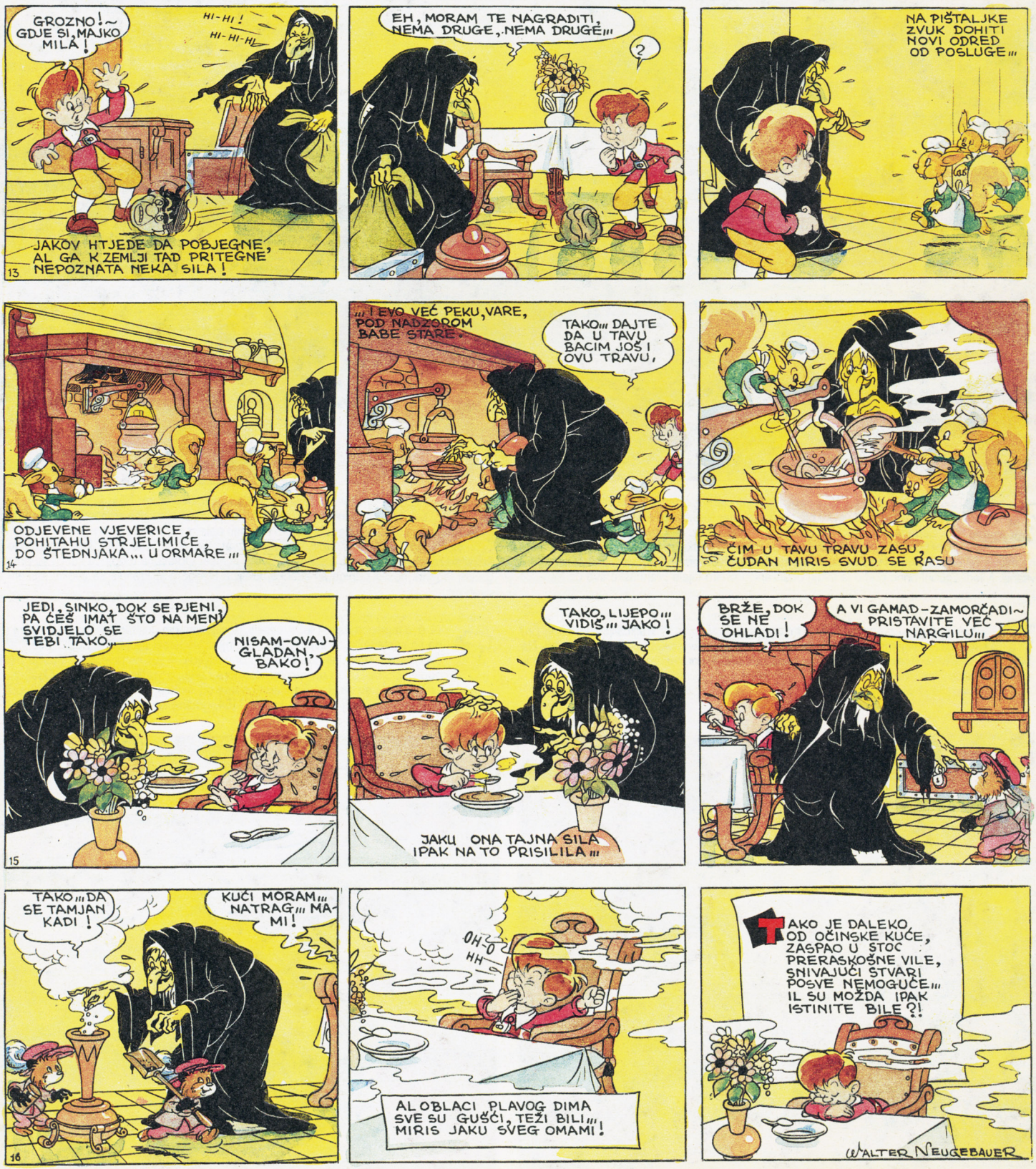

NASTAVLJA SE...

KRALJICA

IMENA KOJA SE PAMTE

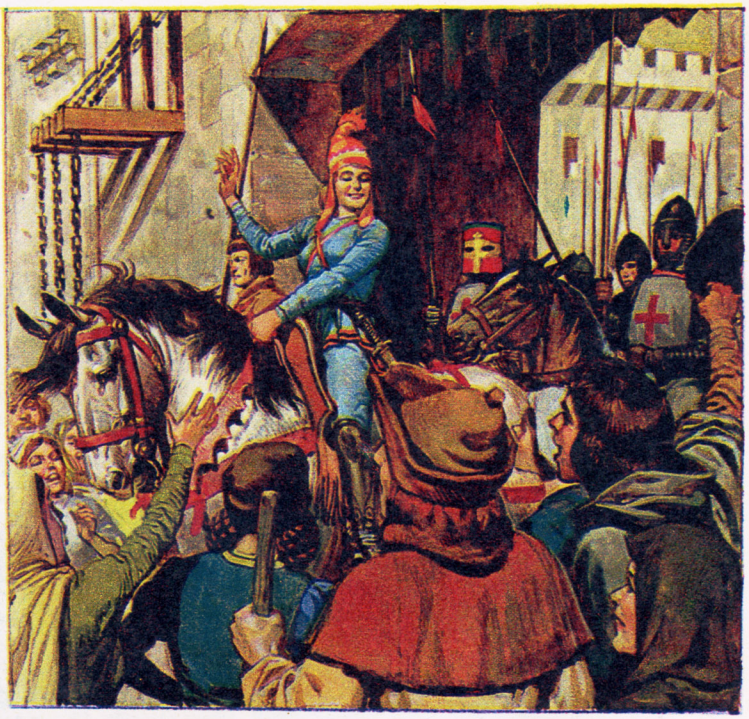

Godine 1137. francuski kralj Luj VI, s nadimkom Luj Debeli, odlučio je da se njegov sin mora oženiti. U srednjem je vijeku bio običaj da otac kraljevske obitelji odabire ženu svome sinu. Sedamnaestogodišnji Luj bio je sretan, jer su njegovu odabranicu smatrali najljepšom u cijeloj Evropi. Bila je to Eleonora, vojvotkinja od Potoua, dvije godine mlađa od Luja, zgodna i vesela vladarica sunčanih, životopisnih krajeva u pokrajini Akvitaniji. Mladi zgodni princ pratio je svoju odabranicu preko cijele Francuske sve do Pariza.

Malo je kraljeva u Europi uživalo u takvim pustolovinama, ali kraljica je to srčano prihvatila. U to vrijeme već je bila znamenita žena. To se pokazalo gotovo kobnim. Na povratku iz Svete zemlje brod su napali bizantski mornari, pokorili posadu i zarobili kraljicu Eleonoru.

Kad je stigla u Pariz, doznala je da je francuski kralj umro. Njen je muž postao novi kralj, Luj VII, a ona francuska kraljica. Neko je vrijeme kraljica stanovala u prijestolnici koja joj se činila skučenom hrpom mračnih palača i crkava i cijelo vrijeme čeznula za slobodom i vedrim životom sunčane Akvatanije. A onda je 1147. kralj Luj krenuo u križarski rat da bi istjerao Saracene iz Svete zemlje. Odjevena u odjeću kakvu su prema grčkoj legendi nosile ratnice amazonke, kraljica Eleonora je krenula sa svojim mužem u sveti rat.

Tek dva mjeseca nakon toga, u Italiji, poslije mnogih pustolovina, pošlo joj je za rukom da se sastane sa svojim mužem. No, njeni vladarski dani približavali su se kraju. Rodila je dvije kćeri, ali ne i sina koji bi naslijedio kralja na prijestolju. Poslije petnaest godina braka Luj se razveo od Eleonore i ona se vratila u domovinu. Osam tjedana nakon toga udala se za Henrika Plantageneta od Anžuja, normandijskog vojskovođu, koji je postao engleski kralj Henrik II, kad je 1154. godine umro kralj Stjepan.

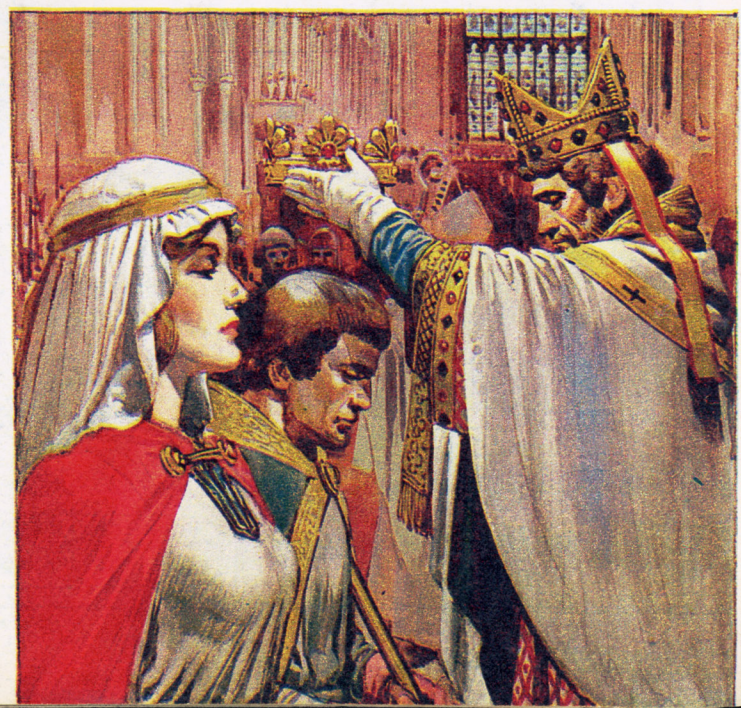

ZA DVA KRALJA

Po svojoj prilici Henrik i Eleonora vrlo su dobro pristajali jedno drugome. Zajedno su upravljali svojim provincijama u Francuskoj i uživali u životu. Tek kad je Henrik prešao more i stigao u Englesku, te smjestio ženu u palaču na južnoj obali Temze, Eleonora se osjetila napuštenom. Zaključila je da Englezi ne znaju uživati u životu kao njeni zemljaci. Eleonora nije bila takve prirode da sjedi i promatra svijet.

Htjela je biti dio svijeta. Nekoć je sama obavljala svoje poslove, a onda je pomagala Henriku u njegovima. O svemu su zajednički raspravljali, beskrajno putovali uzduž i poprijeko svojih zajedničkih posjeda. No, i on se počeo oglušivati o njene savjete. A sad više nije bilo ni križarskih ratova, da razbije dosadu. Dok se Henrik hrvao sa svojim problemima, kraljica Eleonora napustila je magloviti London i krenula u svoj stari dom na sunčanoj rijeci Loire.

S njom su putovali i njeni sinovi, ali su Eleonorini i Henrikovi »mladi orlovi« bili vrlo svadljive prirode. Iako im je otac poslije smrti obećao jednake dijelove imanja, oni su se ipak međusobno prepirali. Godine 1173. uz podršku i pod vodstvom svoje majke pobunili su se protiv Henrika. On je suzbio pobunu i pobrinuo se da mu žena bude zatočena po engleskim dvorcima. Tako je vesela kraljica petnaest tužnih godina provela kao zatvorenica. Nakon Henrikove smrti, sin Rikard oslobodio je majku iz zatočeništva i ponovo je vratio životu.

Eleonora je baš pripremila Engleze za dolazak novoga kralja, Rikarda I, koji je dobio nadimak Rikard Lavljeg Srca. Zahvaljujući njoj, radosno su ga pozdravili. Eleonora je vladala dok je on bio odsutan na svojim glasovitim križarskim pohodima. Baš ona je prikupila i isporučila otkupninu kad je Rikarda zarobio njemački car. Kad je Rikard 1199. godine umro, Eleonora je svom posljednjem preživjelom sinu Johnu pomogla da dođe na prijestolje. Poslije toga je živjela još samo pet godina. Umrla je 1204. godine za vrijeme posjeta Francuskoj.

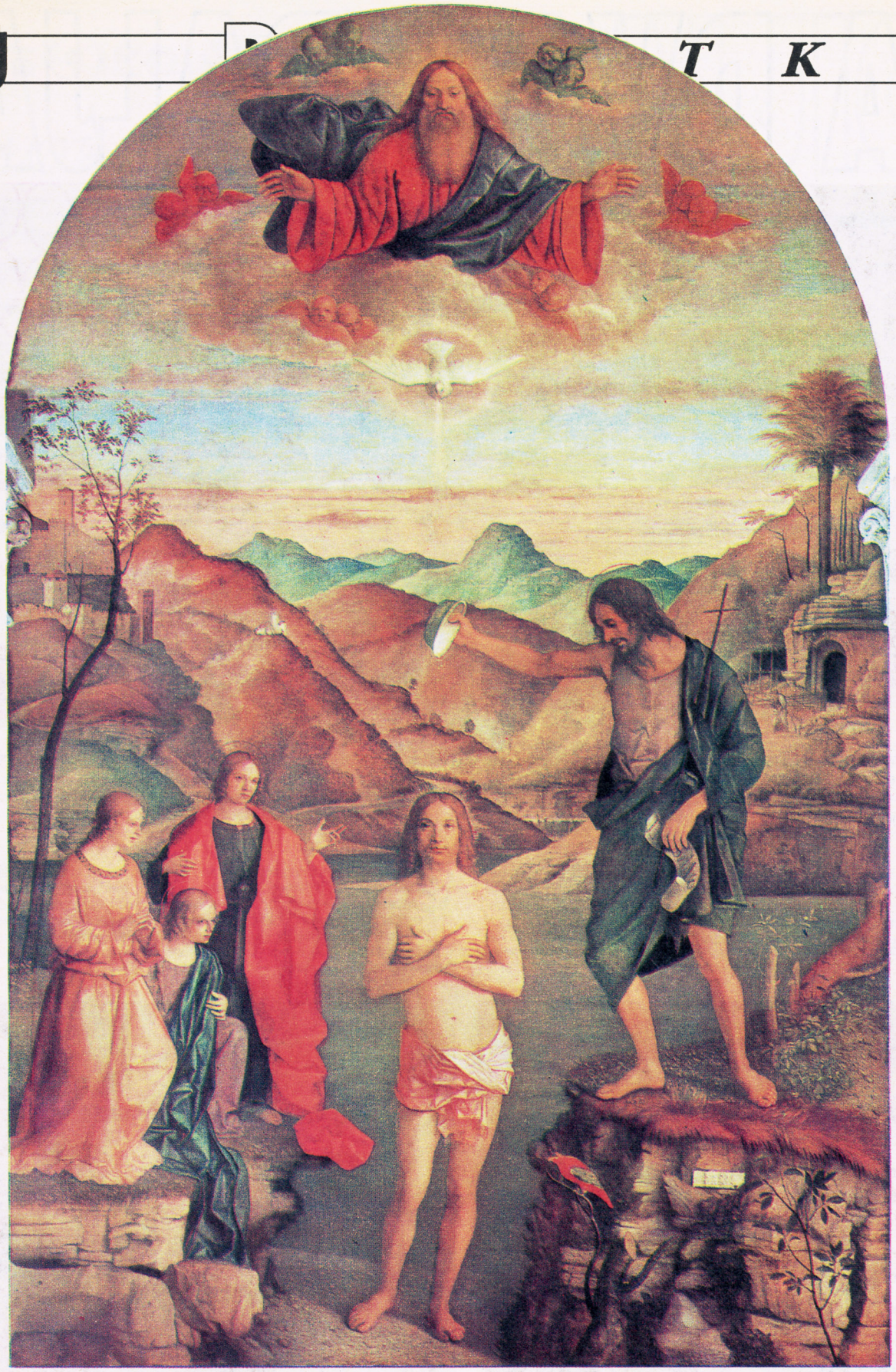

Giovanni Bellini (oko 1430-1516)
Krštenje Krista

KRSTITELJ IZ PUSTINJE

Pojavio se iznenada u izraelskoj pustinji, kao ispunjenje proročanstva o skorom dolasku kraljevstva nebeskog. Vodom rijeke Jordan Ivan Krstitelj krstio je Krista, a jedan od najznačajnijih prizora iz njegova života oslikao je Talijan Giovanni Bellini.

Veliki kršćanski svetac Ivan Krstitelj vraća nas u daleku prošlost, na početak naše ere i našeg računanja vremena, presudno označenog rođenjem Isusa Krista. Pojavio se nekako iznenada, propovijedajući u izraelskoj pustinji, ali samo zato da se ispuni obećanje iz starih židovskih knjiga, kroz usta proroka Izaije, o skorom dolasku kraljevstva nebeskog. Hranio se skakavcima i divljim medom, a bio je odjeven u odijelo od devine dlake.

Od njegova vremena pa do danas nebrojeni su ratovi i narodi prošli tom pustinjom. Danas, zahvaljujući maru židovskog naroda (Ivan je također bio Židov), ona je postala plodna. Naime, u Izraelu pada dosta kiše, ali je upija pustinjski pijesak, pa se voda taloži u dubini. Današnji Židovi crpu tu vodu iz podzemnih ležišta i njome natapaju svoja polja i voćnjake (dakle, danas baš nema skakavaca i divljeg meda).

Na ovoj slici, nastaloj u Italiji za vrijeme renesanse, Ivan nema odjeću opisanu u Bibliji. Giovanni Bellini (oko 1430.—1516.) prema tadašnjem običaju, na slici je naslikao ljude svoga vremena (pogledajte tri žene u raskošnoj odjeći, koje čekaju krštenje ili onovremeni grad na vrhu brežuljka). Ivan Krstitelj stoji na stijeni i vodom rijeke Jordan krsti Isusa Krista. To je jedna od najznačajnijih scena iz života pustinjaka Ivana koji je svoj prišivak Krstitelj dobio baš zato jer je krstio Isusa Krista.

Ivan je odmah znao tko stoji pred njim i želio je Isusa odvratiti od toga da ga on krsti. Rekao je: »Trebaš ti krstiti mene, a ti dolaziš k meni!« Nakraju je Isusa ipak krstio Ivan. U tom trenutku, koji je naslikao Bellini, otvoriše se nebesa, Isus vidje Duh Božji gdje silazi kao golub. Evanđelist Matej izvješćuje što se zbivalo potom. Golub se počeo spuštati prema Isusu i čuo se glas s neba: »Ovo je Sin moj, Ljubljeni moj, koga sam odabrao.«

Isus je kršten vodom rijeke Jordan koja se s libanonskih planina spušta uskom plodnom ravnicom do utoka u Mrtvo more. U neposrednoj blizini mjesta krštenja bilo je mjesto Betanija, a tek neki kilometar južnije velika udolina u kojoj je najslanije jezero na svijetu, neobične gustoće, tako da čovjek ne može potonuti. To je Mrtvo more, rijetka prirodna pojava.

Njegova je površina čak 394 metra ispod površine Sredozemna mora. Na obalama Mrtvoga mora živjeli su pustinjaci, ali Ivanu nije bilo dano da tu provede život. Tadašnji gospodar Judeje, rimski izabranik Herod, uhitio ga je. Razlog: želio se oženiti Herodijadom, ženom svoga brata, a Ivan se tome usprotivio. Naravno, Herod nije poslušao Ivana i negdje 27. godine po rođenju Krista, on se ipak oženio.

Neko vrijeme bio je u tamnici (poznato je njeno ime — Maheront). Herod ga je htio ubiti, ali se bojao svojih podanika i njihove bune — svi su znali da je Ivan sveti čovjek, a Heroda baš nije pratio neki dobar glas. Napokon se i zbilo što se nije moglo izbjeći. Na Herodov rođendan pred njim i gostima zavodljivo je počela plesati njegova nećakinja Saloma (s njenom majkom je sad bio oženjen). Polako je skidala velove i toliko se svidjela kralju da joj je obećao dati sve što zaželi. Poučena od majke, zatražila je glavu nesretnog utamničenika. Kralj svoju riječ nije mogao pogaziti. Odmah su u tamnicu pohitale sluge i odrubile glavu Ivanu Krstitelju. Krvava nagrada bila je stavljena na pladanj i poklonjena djevojci. I ta je tema stoljećima inspirirala umjetnike.

Nakon Ivanove tragične smrti kada je mlada zajednica kršćana i njihova Crkva počela jačati, sve se više širilo štovanje Ivana Krstitelja.

Najviše blagdana u zapadnoj i istočnoj Crkvi poslije onih posvećenih Mariji, baš je u počast Ivana. Uz proslavu njegova rođendana (24. lipnja) vezan je narodni običaj preskakivanja plamena. To je Ivanje. Zacijelo ima još starih ljudi koji se sjećaju koliko su dana u šumi skupljali drva i granje da na Ivanov dan zapale veliki krijes.

Ivanovo ime nosi i rimska crkva koja se smatra majkom i glavom svih crkava. U srednjem vijeku cijeli viteški red nosio je Ivanovo ime. Ti vitezovi mača stoljećima su se borili za slobodu Kristova groba. Njihovi današnji nasljednici su malteški vitezovi, organizacija za koju su poneki čuli ovih dana, jer su često donosili pomoć u hrani i lijekovima hrvatskom narodu u ratu.

Od srednjega vijeka Ivan je postao zaštitnikom mnogih obrtnika. Ako se čovjek prisjeti kako je bio odjeven, ako se zna da izrijekom piše da je nosio pojas, onda je jasno zašto su ga kožari, krznari, remenari izabrali za svog zaštitnika. S vremenom se njegova zaštitnička uloga protegla na vunare, remenare, gostioničare, nožare i brusače. Kako je i sâm bio osuđenik na smrt, to su tada njegovu zaštitu tražili i svi osuđenici na najstrožu kaznu, tako protivnu i božjim i ljudskim zakonima. Mnogo toga zanimljivog ima oko života i sjećanja na ovog posebnog čovjeka. Vjerojatno je ubijen 29. godine. Makoliko otad prošlo vremena, uspomena na njega živi.

ŽELJKO KLIMENT

BARUN TRENK

VOJVODO, UZMITE OVAJ PIŠTOLJ, A VI, BARUNE, IZABERITE KOJI ŽELITE.
ADAME, EVO TI PA BIRAJ...

TRI... DVA... JEDAN... NULA... START!
H2O!

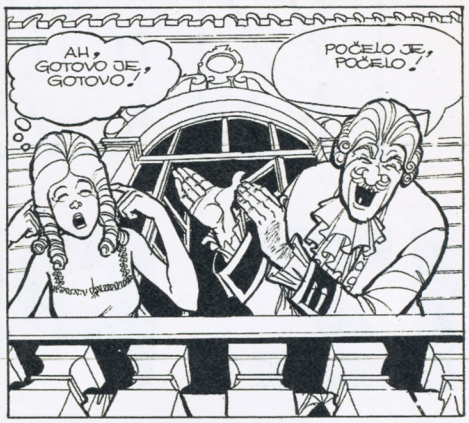
AH, GOTOVO JE, GOTOVO!
POČELO JE, POČELO!

STOJ! SUDAC, TRAŽIM „TAJMAUT"!
PO ĐAVOLA! PROKUŽIO JE IGRU.

DEČKI, OVO BI BIO DOBAR VIC, KAD DRUGI PIŠTOLJ NE BI BIO NABIJEN BARUTOM.

NE ŽALOSTITE SE! IGRAMO NASTAVAK, SAMO DA OD SIEKUNDANTA UZMEM DRUGI PIŠTOLJ.

NA MOJ ZVIŽDUK BROJITE DO DESET

SUDAC JE DAO ZNAK ZA PONOVNI START.
FRRRR

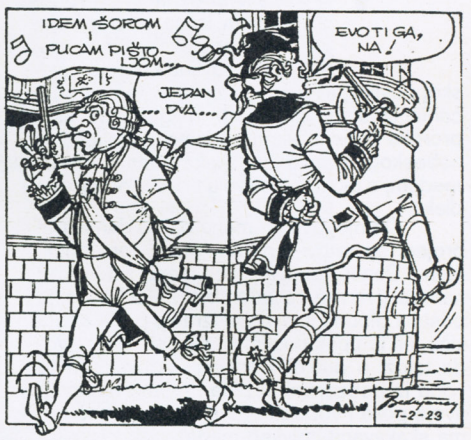
IDEM ŠOROM I PUCAM PIŠTOLJOM...
JEDAN... DVA...
EVO TI GA, NA!
T-2-23

PRISJEST ĆE VAM BIJEGARAC KAD SAZNATE DA JA NA OLIMPIJADI U MÜNCHEN BITI POBJEDNIK U POGAĐANJU.
T-2-24

A JA SAM SAMO LOLA JAK U POTROŠNJI VINA I OSVAJANJU ŽENA.

OD DIMA NE VIDIM TKO JE KOGA OPALIO I IZBACIO IZ STRIPA
BUM! DUM!

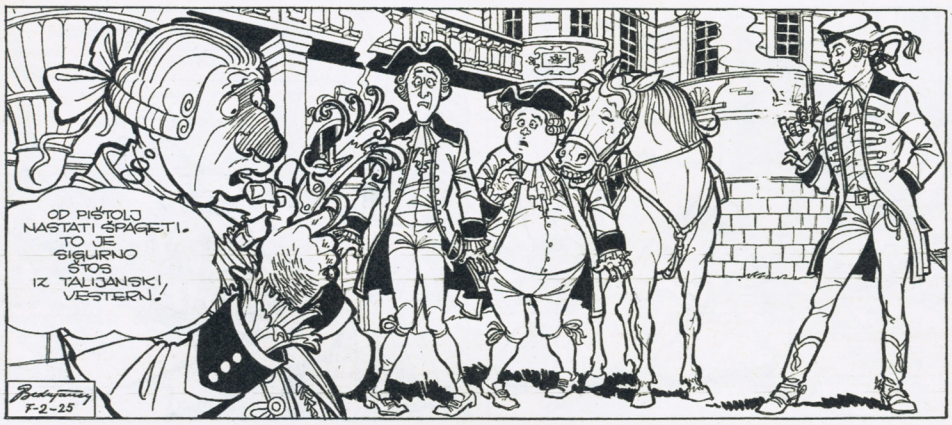

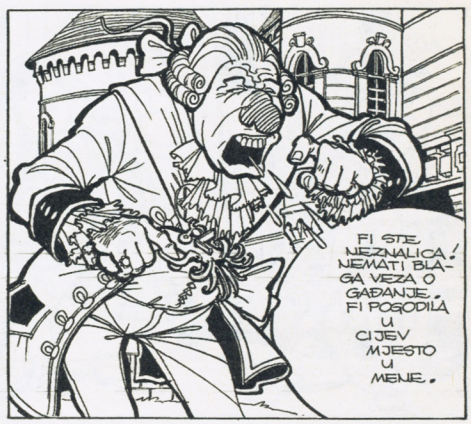

© Copyright by VPA

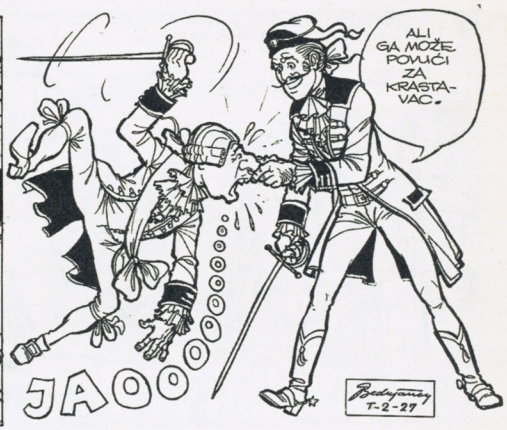

BARUN TRENK

FI STE OBIČAN HULIGAN I NE PRIPADATE U ROKOKO.
ZA KAZNU ĆE VAS OŽENITI, PA ĆETE POSTATI PAPUČAR.

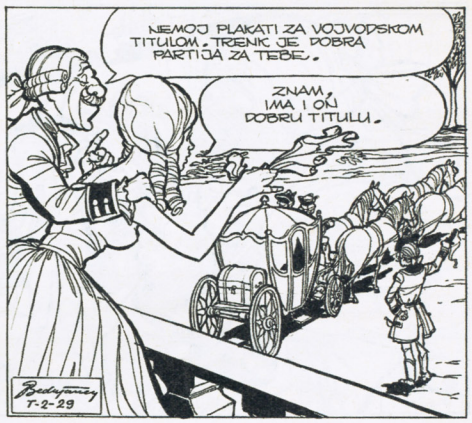
NEMOJ PLAKATI ZA VOJVODSKOM TITULOM. TRENK JE DOBRA PARTIJA ZA TEBE.
ZNAM, IMA I ON DOBRU TITULU.
T-2-29

ČESTITAM, DRAGI ZETE, U IME SVIH ČITALACA.. KOJI SU NAVIJALI ZA VAS.
KAKO TO GANJUTLJIVO ZVUČI!
T-2-30

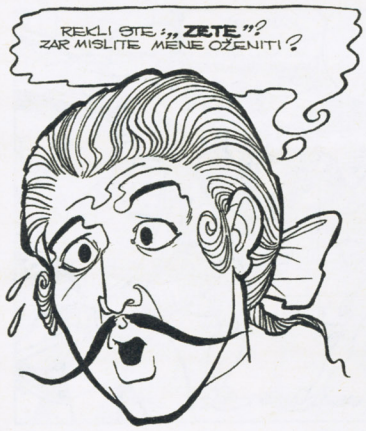
REKLI STE: „ZETE"? ZAR MISLITE MENE OŽENITI?

DAKAKO! ODOH PRIPREMITI SVE ZA VJENČANJE, A VI DOTLE NEMOJTE BITI ZLOČESTI! HE, HE, HE!
JADNA LI MENE! NEPREKIDNO BLUDIM PO ZABLUDI!

PRIPREMITE SLANINICE, GIBANICE, PEČENICE, ŠLJIVOVICE, DOBRA VINA I KULINA...
SAMO NEMA MLADOŽENJE, HAJ, HAJ UŽIVAJ!

NIŠTA ZATO. NAŠAO SAM JOŠ BOLJEGA, I TO NAŠEGA RODA — BARUNA FRANJU TRENKA.

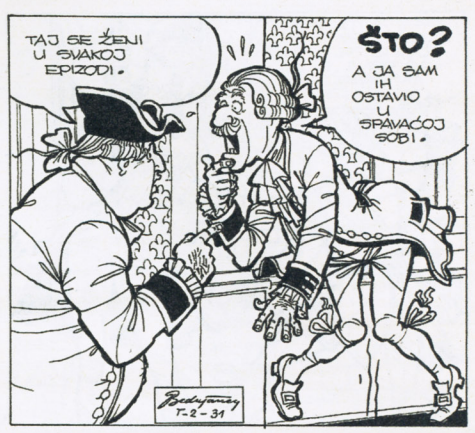
TAJ SE ŽENI U SVAKOJ EPIZODI.
ŠTO?
A JA SAM IH OSTAVIO U SPAVAĆOJ SOBI.
T-2-31

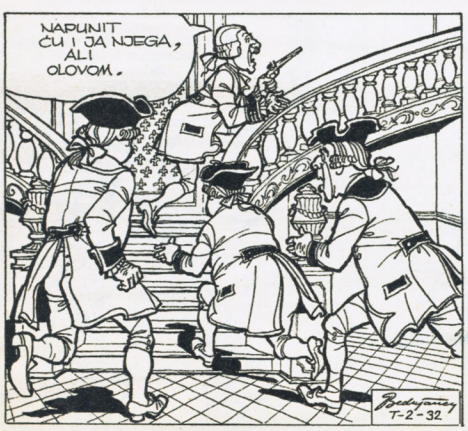
NAPUNIT ĆU I JA NJEGA, ALI OLOVOM.
T-2-32

NESTALI SU! SOBA JE PRAZNA!

MILOSTIVA GOSPODICA I GOSPON BARUN ODJAHALI SU NA KONJU.

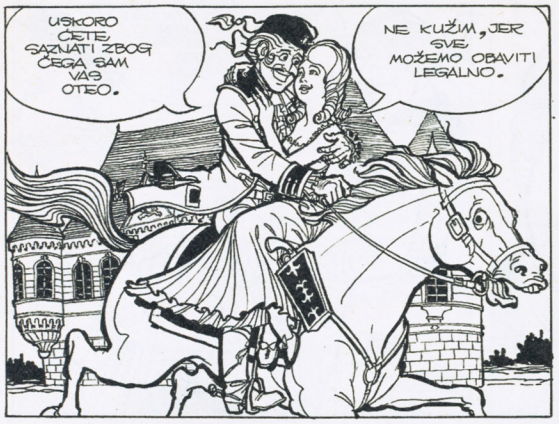
USKORO ĆETE SAZNATI ZBOG ČEGA SAM VAS OTEO.
NE KUŽIM, JER SVE MOŽEMO OBAVITI LEGALNO.

NA KONJE! UHVATIT ĆEMO TOG ŽICARA KOJI NAM PRODAJE FOLOVE IZ DVADESETOG STOLJEĆA.

IMA SAMO DVIJE SLIKE FORA PRED NAMA.
T-2-33

SADA ZNAM. TRAŽILI STE ROMANTIČNO MJESTO ZA LJUBAV.
DA. MOTELČIĆ S BANGALO — LJUBODROMOM.
T-2-34

UVJERITE SE U PRAVU ROMANTIČNU LJUBAV. EVO, NESRETNI SE ROMEO OTROVAO ZBOG VAS. A JA SAM VAS SAMO DOVEO DA MU SE PRIDRUŽITE.
TKO BI REKAO DA JE TAKO GLUP.

I VI MISLITE DA ĆU SE DA OTROVATI ZBOG TOG ŠMOKLJANA? NISAM PALA NA GLAVU!

JA ŽELIM VAS! ZA VAS ĆU SE UDATI.
GOSPOĐICE, BUDITE RAZUMNI I DRŽITE SE SCENARIJA. OSIM TOGA, VEĆ SAM OŽENJEN — NEKOLIKO PUTA.

IMAM VEĆ... DVA... ČETRI... ŠEST... DESETORO ZAKONITE DJECE, A VANBRAČNU I NE BROJIM! GOSPOĐICE, JA SAM SAMO BARUN, A NE TURSKI PAŠA.
AKO JE TAKO, POĆI ĆU U SMRT, ALI NE ZBOG ONE BUDALE.

NAPOKON STE SHVATILI SVOJU ULOGU. U TO IME, TRGNITE SI JEDAN OTROVČIĆ!
POPIT ĆU U VAŠE ZDRAVLJE.
T-2-35

ČIN, ČIN!
NISAM ZNALA DA SU OTROVI TAKO UKUSNI! HIK... MOŽE JOŠ JEDNA RUNDA.

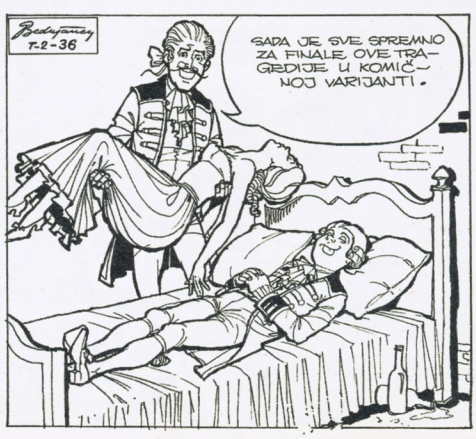
T-2-36
SADA JE SVE SPREMNO ZA FINALE, OVE TRAGEDIJE U KOMIČNOJ VARIJANTI.

TU LI SI, GOLUBE! BIRAJ: HOĆEŠ LI NA VJENČANJE ILI NA GROBLJE?
NIJEDNO MI SE NE SVIĐA.

BARUN TRENK

IVICA BEDNJANEC

TELEGRAF, TELEFON, TELEVIZIJA

Godine 1838. Amerikanac Samuel Morse zapanjio je svoje studente na njujorškom sveučilištu otkucavanjem prve elektromagnetske telegrafske poruke: »Pažnja, sveučilište!« I ostale zemlje preuzele su njegovu zamisao i abecedu koju je stvorio, pa se uporaba telegrafa ubrzo raširila svijetom.

A.- B-...C-.-.D-..E.F..-.G--.H....I..J.---

K-.-L-.-.M--N-.O---P--.Q--.-R-..S...

T- U..- V...- W.-- X-..-Y-.-- Z--..

Bellov telefon iz godine 1877. još je jedan američki izum. A 1901. Talijan Guglielmo Marconi iznenadio je cijeli svijet slanjem telegrafske poruke preko Atlantika — ali bez žice! Tako je rođen radio.

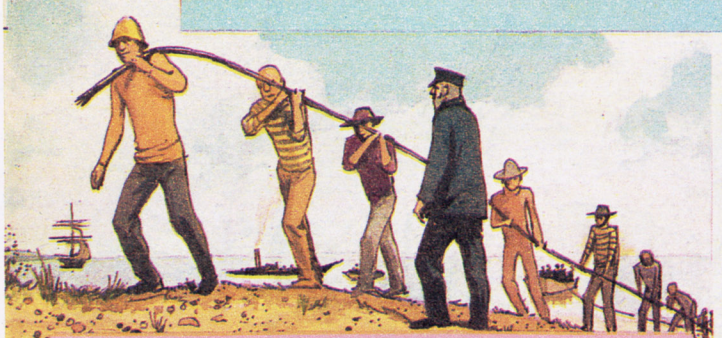

Nakon što je brod Great Eastern položio prvi prekoatlantski kabel 1866, podmorske telegrafske linije ubrzo su povezale cijeli planet. Ovaj neobični prizor iz Botany Baya u Australiji pokazuje polaganje žice između Novog Zelanda i Australije. Takve linije omogućile su komuniciranje između bilo kojih dviju točaka na Zemlji.

Škot J. L. Baird godine 1920. zapravo je poslao žive slike radiom. Bio je to početak onoga što nazivamo televizijom. Danas je cijeli svijet televizijska publika, a naša ilustracija pokazuje gomilu koja na njujorškoj stanici Grand Central promatra lansiranje svemirskog broda »Apollo II«.

Trojica astronauta primila su poruku da je na liniji američki predsjednik Nixon. Rekao je: »Telefoniram iz Ovalne sobe. Čestitam!« Prvi ljudi na Mjesecu čestitke su i zaslužili, a razgovor između Nixona i Neila Armstronga zacijelo je najznačajniji telefonski razgovor u povijesti. Telefon je dosegao Mjesec!

JUNACI GRA

Ratoborni sultanov namjesnik u Bosni, beglerbeg Ferhad—paša, ovaj je put bio odlučan da ide dokraja. Tvrđa Gvozdansko, smještena na visokom brežuljku na glavnoj cesti koja vodi iz Gline preko Dvora u Kostajnicu, oduvijek je bila Turcima trn u oku, jer je svojim strateškim važnim položajem i junačkom obranom ometala dalje prodiranje osmanlijskih četa u srce Hrvatske. I ne samo to: u njenoj blizini bili su bogati rudnici knezova Zrinskih, koji su vlasnicima donosili golemu godišnju dobit od 30 tisuća dukata. Takav plijen dobro bi došao rastrošnom bosanskom namjesniku.

Poslije višednevne opsade, u petak 10. siječnja 1578, Turci su krenuli u prvi juriš. Uz bijesnu viku i s pomoću ljestava napadači su se u redovima peli na zidna kruništa gdje je odlučivalo samo osobno junaštvo: mač protiv maća, koplje protiv buzdovana, noža pa i gole šake. »Cijeli je dan trajalo klanje na vrhovima zidina« — opisuje povjesničar Rudolf Horvat i dodaje da je već u prvim borbama »poginulo do stotinu hrvatskih junaka i do pet stotina Turaka«. Idući dan bitka se nastavila još većom žestinom. Malo se baratalo puškama, jer su glavno oružje bile sablje, sulice i sjekire. Tog je krvavog dana palo još osamdesetak Hrvata. Preostali su odbili sve turske navale. U zadnjem okršaju hrvatski su branitelji pobacali turske jurišnike šakama sa zidova u dubinu.

Ferhad—paša upravo je pobjesnio promatrajući iz svog šatora nemili kraj krvavog boja.

— Pa makar svi izginuli, ja se moram dokopati Gvozdanskog! — ljutio se bosanski beglerbeg. Preko noći popravite oštećene ljestve, a načinite i nove, po kojima ćete sutra jurišati na tvrđu. Pa i sto puta ako bude trebalo!

Tih mučnih godina 16. stoljeća, u doba kad je nosila časni naziv »predziđe kršćanstva« i kad je spala na »reliquiae reliquiarum« (ostatke ostataka) nekad moćnog kraljevstva, Hrvatska je davala najviše jer je unatoč najžilavijim turskim nastojanjima i najtežim ratnim udarcima, junački branila sebe i Europu. Njenom je miru žrtvovala najvrlije i najhrabrije muževe iz naroda, iz svih njegovih staleža. Brojne generacije Hrvata rađale su se i umirale u neprekidnom ratu. Primirja što su ih sklapali austrijski car i turski sultan nisu bila primirja za Hrvatsku. Na dugoj granici, posutoj bezbrojnim utvrdama, Hrvati su razvili ratničku vještinu do savršenstva. S razmjerno malim snagama, s tvrdim uporištem u narodu — u svim društvenim slojevima — oni su neprestance odbijali turske redovite i pljačkaške čete, gubili granične tvrđave i opet ih oslobađali.

U borbi za biološki opstanak, Hrvatska je iz dana u dan dizala odrasle muškarce na oružje, seljake, plemiće, pa i visoko svjetovno i crkveno plemstvo. Tih se godina govorilo: »Kralj je daleko, Bog visoko a Turci stalni neželjeni gosti«. Samo vlastitim snagama mogla se braniti zemlja u kojoj se polako ali sigurno stvarao čudesni ratnički sustav koji je odolijevao najmoćnijoj sili tadašnjeg vremena.

I u najtežim trenucima, nikad se u Hrvatskoj nije dizala vojska bez dopuštenja državnih staleža i uvijek je ban imao vrhovno zapovjedništvo. Ma kako bilo teško, to pravo vlastite zemaljske obrane Sabor je uvijek branio pred habsburškim vladarima kao najprirodniji znak hrvatske državne samostalnosti. Beč je sa svoje strane malo mario za obranu udaljenih krajeva carstva. Unatoč obećanju da će stalno držati tisuću konjanika i 200 pješaka na širokoj fronti prema Turskoj, što je bilo zapanjujuće malo, Habsburgovci su pojedinih godina imali samo pet vojnika na hrvatskoj granici. A i carske čete regrutirane su većim dijelom od hrvatskih momaka. Poznato je da su kranjski staleži, dužni da pripomažu obrani Hrvatske, redovito novačili Hrvate pod nazivom »njemačkih strijelaca«. Domaći haramije, ti banski vojnici u prostoj seljačkoj odjeći i njemački strijelci bili su hrvatske krvi i neštedimice je prolijevali u svakodnevnim, ljutim bojevima s Turcima.

Uzalud su velikaši tražili veću vojnu pomoć, pa i jače ofenzivne akcije da spase hrvatske gradove u Bosni i Slavoniji. Uzalud je knez Nikola Zrinski dobacio caru Maksimilijanu:

— Nema nikakve koristi od naših tužbi. Neprijatelj čini veće i veće pakosti, a zbog našeg nemara obijesnim postaje. Vrijeme je da se probudimo i da zbacimo sa sebe sramotni jaram...

Nedugo iza toga junački je pao u Sigetu, dok je moćna carska vojska na sigurnoj udaljenosti čekala razvoj događaja. Od otvorenog sukoba s Turcima Habsburzima su miliji bili pregovori, pa i primirja, koja su radije plaćali dukatima nego austrijskim glavama. A za hrvatske glave malo su marili!

Unatoč povremenim većim bitkama u kojima su carske vojske sudjelovale s promjenjivim uspjehom, Hrvati su žilavo i prkosno sami branili domovinu. Uz sigetsku epopeju Nikole Šubića Zrinskog, Gvozdansko je možda najljepši primjer tadašnje otporne snage hrvatskog naroda i junačkih djela brojnih hrvatskih ratnika.

Tvrđa je imala oblik četverokuta kojem su uglove činile okrugle kule visoke desetak metara. Unutar zidina bio je nešto viši toranj s kojeg se neprijatelj lako mogao tući topovima i teškim puškama »bradaticama«. Posade je uvijek bilo premalo. Obranu je osobito otežavalo to što tvrđa nije raspolagala vlastitim bunarom nego se za piće skupljala kišnica. A i dovoz hrane bio je otežan zbog stalnih turskih prodora u obližnje doline. Pa ipak, junaci Gvozdanskog nijednom nisu popustili pred osmanlijskim navalama. Najprije su godine 1576. porazili Turke

ILUSTRACIJA RADOVAN DEVLIĆ

ADA MRTVIH

Poslije višednevnih krvavih juriša Turci su napokon ušli u razvaline i našli mrtve branitelje, ali ni truna puščanog praha, ni zrna hrane, ni kapi vode... Sablasna tvrđa Gvozdansko bila je tek djelić granice na kojoj su Hrvati ratovali, uzmicali, pogibali i opet udarali na neprijatelja. I tako tri stotine godina!

pod vodstvom Kapidži—paše a onda u listopadu 1577. i Ferhad—pašinu vojsku.

Bio je to izazov za osmanlijskog velmožu koji je tih dana zauzeo brojne hrvatske utvrde u okolici, pa čak i grad Zrin, staro sjedište knezova Zrinskih.

Ujutro 23. prosinca 1577. pred Gvozdanskim su se ponovo pojavili turski konjanici. Za njima je dolinom potoka Žirovca stupala velika vojska od šest tisuća jurišnika i tisuću opkopara, izvještenih za kopanje podzemnih laguma pod zidinama. Ferhad—paša više ništa nije želio prepustiti slučaju. Punih 19 dana samo je opsjedao Gvozdansko, prekinuvši mu dovoz hrane i dotok vode. U tvrđi se brzo pojavila glad. Oko tri stotine branitelja, među kojima je bilo i osamdesetak rudara iz obližnjih rudnika, ostalo je bez komadića kruha. Gladni vojnici zaklali su svoje pse čuvare i to im je bio posljednji zalogaj. Već poslije Nove godine 1578. zapovjednik tvrđe kapetan Damjan Doktorović morao je ograničiti i vodu za piće, dok je napokon nije posve nestalo...

Kad je 10. siječnja Ferhad—paša pokrenuo svoje jurišnike, otporna snaga branitelja Gvozdanskog bila je znatno smanjena. Pa ipak, oni su u tri dana žestokih borbi na zidinama uspjeli obraniti tvrđu. Cijena je bila visoka: prvi dan palo je stotinjak hrvatskih boraca, drugi dan osamdeset, a zatim još sedamdesetak. Mrtve Turke više se nije dalo ni izbrojati. Branitelji su njihovim tijelima punili prodore u zidinama što su ih načinile topovske kugle.

U noći između nedjelje i ponedjeljka, 12. na 13. siječnja, ledena studen dokraja je izmorila preostale hrvatske ratnike. Vjetar je probijao odijela, a ukočene ruke nisu više mogle držati željezno oružje.

Kraj je bio blizu!

Nešto prije ponoći u tvrđi su se ugasila svjetla i stražarske vatre.

Iduće jutro, u ponedjeljak 13. siječnja 1578, turski su jurišnici krenuli u posljednji napad. Niti je tko na njih pucao, niti se na gradskome zidu pokazao koji branitelj. Kad su se Turci uspeli ljestvama i ušli u drvene trijemove iza visokih bedema, ugledali su neobičan i potresan prizor: svi preostali hrvatski ratnici ležali su ukočeni od studeni i mrtvi. Kao vječna, zaleđena straža stajali su do zadnjeg trena na svojim stražarskim mjestima! U cijeloj tvrđavi napadači nisu našli ni puščanog praha, ni zrna hrane, ni kapi vode...

I sam Ferhad—paša — kažu — ostao je duboko tronut. Poginuli branitelji bili su i njegova krvna braća, jer je i on bio hrvatskog podrijetla. Štara vrela tvrde da se u osvojenom Gvozdanskom, tom gradu mrtvih, obratio svojim vojnicima:

— Mrtve neprijatelje koji tako časno ispuniše svoju dužnost, moram samo štovati! Ja im se i divim i stavljam ih vama za uzor i primjer. Zato određujem da se iz Bosne dovede rimokatolički svećenik koji će mrtva njihova tijela dostojno sahraniti...

Primjer Gvozdanskog nije bio jedini na krvavoj turskoj granici. Hrvatski ratnici branili su jednakim žarom i druge utvrde, uzmicali, pogibali i opet udarali na neprijatelja. I tako punih tri stotine godina!

Za utjehu povijesti stoji činjenica da su i brojni osmanlijski napadači ostali bez glave. Zla kob stigla je i bosanskog beglerbega Ferhad—pašu, osvajača Gvozdanskog. Godine 1581. junački hrvatski ban Toma Bakač — Erdödy razbio je kod Slunja tursku vojsku od 10 tisuća haračlija. Dvije tisuće Turaka palo je na bojnom polju, a među njima i Ferhad—paša, taj dugogodišnji, zlokobni neprijatelj Hrvatske.

OBRAD KOSOVAC

Jedno od najstarijih oružja hrvatskih boraca ujedno je i jedno od najpouzdanijih. Šarac je prijetnja čak i neprijateljskim zrakoplovima, a pješaci od njegova položaja strepe kao i u prošlim ratovima. Smrtonosno zujanje ose!

ŠARAC U GNIJEZDU

Neprolaznost koncepcije, te besprijekorna izrada — to su odlike oružja poznatoga pod nadimkom šarac. Kopije i originalni šarci bili su nezamjenjivi i u ratu u Hrvatskoj, pa bez dvojbe vrijedi upoznati povijest toga poznatog i nezaobilaznog oružja.

Između dva svjetska rata europske zemlje naoružavale su se novim pješačkim oružjem. Britanci, Francuzi i Sovjeti razvijali su vlastito oružje, a Nijemci su krenuli vlastitim putem s mnogo novih ideja. U Njemačkoj je postojala duga tradicija izrade repetirajuće puške sustava mauser, kalibra 7,9 milimetara, s vrlo probojnim metkom. Prusi su bili pod utjecajem glasovitog konstruktora Mausera koji je odredio da novo automatsko pješačko oružje mora raditi na principu povratnog trzaja ispaljenog metka. To načelo ima velikih prednosti nad ostalima, zbog vrlo dobrog iskorištavanja energije za let zrna i nepostojanja zastoja u pucanju. Sredinom tridesetih godina Nijemci su užurbano radili na puškomitraljezu moderne koncepcije. Oružje nisu smjeli proizvoditi u svojoj zemlji, pa su ga napravili u Švicarskoj i nazvali MG 34. U našim krajevima poznat je kao šarac.

Bilo je to prvo pouzdano automatsko oružje i s njime su Nijemci ušli u drugi svjetski rat. Koristilo se na vozilima, brodovima, zrakoplovima i kao pješačko oružje. Pedantni Nijemci uočili su mnogo početnih nedostataka na šarcu i preradili ga u model MG 42. Model MG 34 imao je okruglu usku oblogu oko cijevi, s okruglim rupama za hlađenje. Takvo rješenje pokazalo se nedostatnim, jer se oružje pregrijavalo. Poboljšanje modela MG 42 sastoji se u kutijastoj oblozi i izmjenjivoj cijevi, tako da se pregrijana cijev, koja uzrokuje zastoje, može vrlo brzo nadomjestiti drugom. Zatvaranjem vrata na oblozi s desne strane, cijev se zaključava u ležište. Novina je i jača obloga sanduka oružja, a to daje veću čvrstoću i pouzdanost u radu. Originalan je i način uvođenja redenika u poklopac sanduka, a meci moraju biti nanizani u metalni lanac. Mehanizam se napinje ručkom na desnoj strani, umetne se redenik, razvodna poluga sustava uvodnika postavi se u ispravan položaj, tako da se poklopac može ispravno zatvoriti, i oružje je pripremno za vatru.

Nakon prvog opaljenog metka ciklus se ponavlja zahvaljujući pojačivaču trzaja, inerciji osobitog zatvarača i oprugama u kundaku.

Zbog pojačanog trzanja šarac je vrlo nemiran: kaže se da šara u visinu. Zato ga se mora pritisnuti o rame i lijevom rukom držati donji dio kundaka. Postavljen na nožice, šarac je vrlo precizno oružje koje iznenadnim otvaranjem vatre može neprijatelju nanijeti velike gubitke. U drugom svjetskom ratu bilo je manjih bitaka u kojima su šarci pokosili cijele čete do posljednjeg čovjeka.

Šarac je postao i vrlo privlačno oružje za NATO. Smanjen mu je kalibar na 7,62 i povećana inače velika brzina vatre. Postavljen na izvrsno originalno njemačko postolje, puškomitraljez postaje mitraljez. Povećava se preciznost i ciljani domet na približno 2000 metara. Vatra se može otvarati preko glava vlastitih postrojbi u navali ili uz njihov bok, bez opasnosti da ih se pogodi. Položaj postolja može se mijenjati — od onoga za ležeći do onoga za klečeći stav.

Mitraljez ima tri člana posade: strijelca i dvojicu pomoćnika. Pomoćnici se brinu za donošenje streljiva, nošenje postolja, izmjenu cijevi i obranu bokova bojnog položaja. Mitraljez je najjače pješačko oružje i neprijatelj ga nastoji što prije otkriti i neutralizirati. Dobrim izborom položaja na uzvišenjima, kamufliranjem i utvrđivanjem položaja mitraljesko gnijezdo postaje mala tvrđava. Šarac na postolju, s dodatkom za gađanje ciljeva u zraku, postaje vrlo djelotvorno protuzrakoplovno oružje. Njime su, uostalom, oboreni neki od neprijateljskih zrakoplova s hrvatskog neba.

DRAGIŠA BRAŠNOVIĆ

PRIČA O KACIGI
CRTEŽ I SCENARIJ RADOVAN DEVLIĆ
NEGDJE NA RATIŠTU ZAPADNE SLAVONIJE, NA POLOŽAJIMA JEDNOG SAMOSTALNOG POSTROJA...
?!
RADOVAN 92.
KAJ JE?
LEZI!!!
BOOO

RAPOVAN 92.
2
OK, SKLONIO SE... A SAD MAGLA!
A ČA JE TEBI, ŠEFE? JESI PROLUPA? SKORO STE IZGINULI!
JA PROLUPAO?
PROLUPAO JE ONAJ MANIJAK, PADOBRANAC... ZNAO JE DA ĆE ROKATI...
AAA, NISAN ČUJA, ŠEFE?!
GOSPODIN ZAPOVJEDNIK MISLI DA SAM PROLUPAL, JER SAM ZURIL KROZ DALEKOZOR I ŠKOMBRA.
JOŠ GORE!! KOČOPERIO SI SE S TOM KACIGOM DA TE ČEDE VIDE, MAJKE MI!
JE L' TO ISTINA, PADOBRANAC?
AAA NE, MARINKO! TO TI JE KACIGA, PRVOBORCA.

MAJKE TI?
NIŠ', NISU ČULI!
ROKANJE JE GOTOVO...
RADOVANG2.
3
SENDVIČ ZOVE MRVICU... KAKO JE U ZOOU?
ŽIVOTINJE SU SE IZGLEDA UMORILE, PA SU SE POVUKLE U JAZBINE, ŠEFE...
OK... I NE ZOVI ME ŠEFE, BUDALO...
...GOTOVO.
OK, ŠEFE... GOTOVO.
IZGLEDA DA SE ČEDO ISPUHAO. POSTAVIT ĆEMO NORMALNO STRAŽE.
ČEKAJTE.
ČUJ, PADOBRANAC, KOG VRAGA...
ŠKOMBRA, IMAŠ PRI SEBI TROMBLONKE?
JEMAM.
DOJDI SMENOM!!
?!
AJDE, ŠKOMBREK, IDEMO SVI SKUP!...

RADOVAN92.
...I BAŠ KAD SAM KRENUL, VIDIL SAM DA SE NEKAJ IZ ŠUME SPUŠTA U UDOLINU...
PALI!
PAL!!MMMM
MINA JE POLETJELA U LUKU I USKORO ZARONILA U MAGLU UDOLINE.
SAD BU PUKLO.
VUM
AAAAAA
KAJ SAM REKEL?
ŠTAKORI... ...ŠTAKORI BJEŽE.
RASPALITE DEČKI.
OVU KACIGU JE NOSIL U TARAPANI ZA STALJINGRAD... A TVOJA KAPA? SIGURNO JU JE TVOJ TATA ZARADIL U RATU ZA SLOBODU ČRNIH ROBOVA, HA?
KASNIJE...
HVALA ZA OVO DANAS, SAD MI RECI NEŠTO O TOJ KAGGI. NIJE ŠMINKA?
MOJ TATEK NIJE MOGEL SMISLIT STALJINA.
I ROBINJA... JAK ŠTOS!
NIKAD KRAJA....

Dennis the Menace T.M.

by Hank Ketcham

'Imitator'

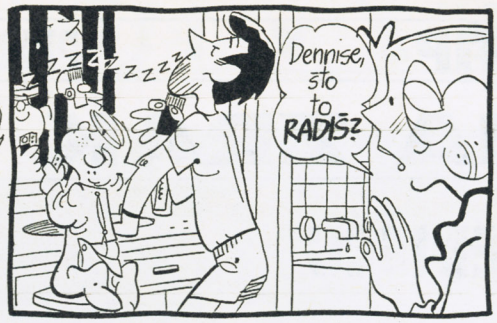

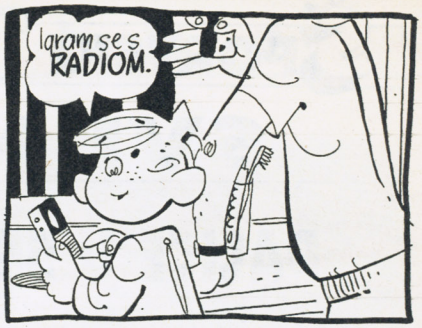

SALOMON

DARKO MACAN

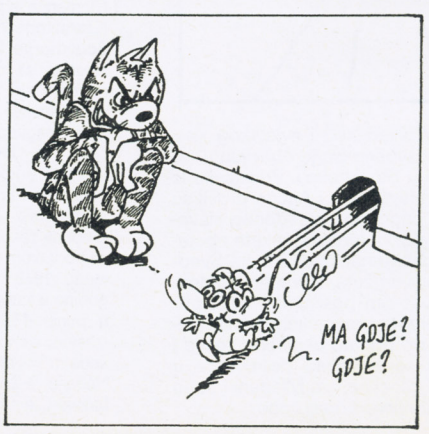

SVI NA ZRAK

PALICE U SREDIŠĆU

Igra li se u Zagrebu bejzbol? Dakako, i to vrlo kvalitetno. U Zagrebu postoji čak pet klubova, najbolji je BK Zagreb čija se igrališta nalaze na Središću, a u neposrednoj budućnosti planira se gradnja pravog bejzbol-stadiona pokraj jezera Bundek.

Svi momci, čak i djevojke, mogu se baviti ovim atraktivnim i izuzetno korisnim športom, a mogu se javiti u prostorije kluba: Aleja Ivana Šibla 8, Središće, svaki dan od 9 do 13 sati, i od 16—20 sati. Sve informacije mogu se dobiti na telefon: 679-711.

Baš svako prijepodne i poslijepodne, marljivi bejzbolisti treniraju na igralištu u Središću. Dakle, tko želi vidjeti i osjetiti sve čari te uzbudljive igre, put pod noge i — prema Središću.

U našoj Republici postoji i prvenstvo. Sudjeluje pet klubova **(Zagreb,** splitska **Nada,** karlovačka **Olimpija,** zagrebačka **Medvednica** i **Varaždin).** A od 1. svibnja planira se i zagrebačko prvenstvo za niže dobne kategorije, od 6 do 15 godina. Zato, svi koji počnu igrati bejzbol, imaju prilike sudjelovati u pravim natjecanjima...

ILUSTRACIJA: TIHOMIR TIKULIN

ŠPORTAŠ NAŠEG DOBA

STEFAN POD REKETOM

ILUSTRACIJA: KARLO GALETA

Trenutno najbolji tenisač svijeta, Šveđanin Štefan Edberg, uzbudio je svoje mnogobrojne pristalice, ne teniskim igrama već — neočekivanim životnim potezom. Edberg se oženio, vijest je prostrujala teniskim svijetom. Njegova izabranica je lijepa Anette Olsen, 28-godišnja djevojka koja je već dugo pratilja vrsnog teniskog majstora.

Vjenčanje je bilo spektakularno. Uz brojne uzvanike iz teniskog miljea, te švedskog i svjetskog »jet-seta«, svečan čin je obavljen u katedrali u Stockholmu. Po izlasku iz katedrale, Stefan i Anette prošli su ispod prigodno sagrađenog slavoluka u obliku tenskog reketa obojenog, pak, u nacionalne boje Švedske: plavu i žutu. Ispraćeni konfetima i veselim poklicima, mladi par se u pravom romantičnom stilu odšetao do bogato ukrašene kočije i njome se odvezao do dvorca u okolici Stockholma. Mladenci su tu i proveli prvu bračnu noć...

NEKAD BILO

RAŠIRI NOGE, RAY

Tko je bio Ray Clemence? Tog proslavljenog vratara **Liverpoola, Tottenhama** i engleske nogometne reprezentacije uistinu znaju i stari i mladi.

Završivši karijeru prije dvije godine, Clemence se našao u središtu nogometnog svijeta. Takva impozantna karijera, prepuna zanimljivosti, rijetka je u današnjem, kako masovnom tako i profesionalnom, nogometu.

Evo nekih podataka. Dugotrajna, 23-godišnja karijera ispunjena je sa 1100 ligaških utakmica. Za englesku reprezentaciju odigrao je 61 utakmicu. Bilo bi ih i mnogo više, no u isto vrijeme britanskim je otokom haračio također izuzetno poznati vratar Peter Shilton. A Ray Clemence je počeo u nižerazrednom klubu, **Sounthorpe Unitedu** zajedno sa čuvenim nogometnim »Mickeyom Mousem«, Kevinom Keeganom. Prešavši u **Liverpool** Clemence je bio pet puta prvak Engleske, a njegova karijera prepuna rekorda diči se podatkom da je između 1970. i 1981. godine u klubu, dakle u punih 11 godina, izostao samo sa — sedam utakmica. Nadalje, s **Liverpoolom** je Clemence osvojio i tri Kupa europskih prvaka i dva Kupa UEFA.

O nezamjenjivom vrataru »crvenih đavola« iz Liverpoola i engleske reprezentacije kružile su raznorazne anegdote. Spomenut ćemo samo jednu, zanimljivu.

U jednom od mnogobrojnih dvoboja Engleske i Škotske na Wembleyu, Ray Clemence je napravio veliku grešku. Primio je, naime, zgoditak — kroz noge. Od tada, prigodom svake utakmice engleske i škotske reprezentacije iz grla tisuća škotskih navijača orila se pjesma s refrenom: »Raširi noge, Ray«.

ILUSTRACIJA: SEBASTIJAN ČAMAGAJEVAC

LOVCI NA JELENE

Trojica jutarnjih lovaca smjestila su se na tri ključna punkta oko brijunske livade: zoolog u grmlje, direktor Zoološkog vrta u travu, stručnjak za uspavljivanje životinja na drvo. Jeleni se nisu pojavili, ali zato su u Zagrebu već gepardi, leopard, crna pantera...

Maksimir je postao novim domom 11 životinja koje su Brijune zamijenile prostorom Zoološkog vrta u Zagrebu. Ni biljku ponekad nije jednostavno presaditi, a koliko je velik i osjetljiv posao selidba životinja — najbolje znaju radnici ZOO-a. Zbog toga je akcija hvatanja, prijevoza i udomljavanja životinja s »rajskih otoka« brižljivo pripremana. Napravljeni su novi, tapecirani transportni sanduci, angažirani stručnjaci za uspavljivanje životinja, pripremljena ekipa — još je samo trebalo planove i realizirati.

Ako Brijunima prošetate u predvečerje, uznemirit ćete jedino jelene lopatare koji slobodno šetaju pašnjacima, a vas će uznemiriti pomalo sablasni mir otoka. Jeleni će vam se približiti, čak i jesti iz ruke, ali dolazite li kao lovac — morate biti spremni na razočaranje:

Trojica ranoranilaca (zoolog, veterinar i direktor) trebali su uspavati dva jelena lopatara radi premještaja u Zagreb. Pašnjaci su već u rano proljeće goli, jer jelena na otoku ima na tisuće...

Naši lovci smjestili su se na tri ključna punkta oko livade: zoolog u grmlje, direktor u travu, stručnjak za uspavljivanje — na drvo. I čekali su...

Prema uputama, na toj livadi se oko četiri ujutro jeleni pojavljuju, i to stotine njih...

Tog jutra iz neobjašnjivih razloga nije se pojavio — niti jedan! Možda ih je ipak zasmetalo kašljucanje i šumovi pospanih lovaca. Uspješniji dio jutra bilo je prebacivanje dva geparda, leoparda i crne pantere iz kaveza u kamione za Zagreb.

Na brijunskom safariju valjalo je uhvatiti i modre antilope i lećve. Od toga smo odustali zbog opasnosti po život životinja. Zebre, antilope, deve, zebui i ljame mogle bi se samoubilački ponašati u zatvorenom prostoru. A ipak je najvažnije sačuvati živu i zdravu životinju. Somalijske ovčice su šarmantne, umiljate i slatke... u ZOO-u najviše usrećuju djecu.

Kazuar, inače životinja-usamljenik, ovih se dana uspješno privikava na buku Maksimirske ulice, možda se prisjeća samotnih dana na Brijunima, a usput ignorira susjede (emue i nandue koji su mu ravni po visini, ali ne i po ljepoti).

Crna pantera oduševljava posjetitelje svojom elegancijom i kondicijom, a i leopardica se dobro snašla u društvu novog partnera. Najveća atrakcija pristigla s Brijuna, par geparda, već je pokazao da voli »jesti« samo kvalitetno i svježe meso. Prilika za upoznavanje s njima je vaš posjet Zoološkom vrtu.

ILUSTRACIJA: ALEKSANDAR ŽILJAK

LIJEPA NAŠA

Kuće i gradovi, domovi i mjesta, to je naš identitet, naša prošlost na našim prostorima. Bez povijesti nemamo ni budućnosti, a bez spomenika nigdje nismo kod kuće.

Bogati fundus Gradskog muzeja Vukovar bio je smješten u odajama znamenitog dvorca grofova Eltz.

Prema podacima iz obiteljske kronike Eltzovih, na mjestu male feudalne kurije udareni su 25. travnja 1749. temelji budućeg dvorca. Planirano je da cijena gradnje bude 6000 forinti, ali kad je završen, 1751. godine stajao je točno 8924 forinte. Dvorac je građen za Anzelma Kazimira Eltza.

Isprva je to bila skromna građevina. Kada su Eltzovi počeli stalno boraviti u Vukovaru, dvorac je dograđivan kako su se potrebe povećavale. Prva dogradnja bila je već 1781. godine. Najveći zahvat obavljen je u razdoblju od 1895. do 1905., prema planovima bečkog arhitekta Siedeka. Dvorac je građen u klasicističkom stilu, ali je poslije dobio i barokne značajke, i ubraja se u najreprezentativnije građevine.

Malo je gradova s tako dugom i bogatom poviješću kao Vukovar. Život na ovim prostorima možemo pratiti u kontinuitetu od mlađega kamenoga doba, o čemu svjedoče brojni arheološki nalazi. Prema imenu nalazišta Vučedol nazvana je cijela jedna kultura, »vučedolska kultura« (2150.—1800. g. p.n.e.) Iz tog razdoblja osobito se ističe keramičko posuđe originalnog i bogatog ornamenta. U svijetu poznata vučedolska golubica svojom izvanrednom tehnološkom kvalitetom i estetskim vrijednostima najviše govori o visoko razvijenoj civilizaciji.

Povijesni razvoj grada Vukovara počinje u XI. stoljeću, kad je na utoku riječice Vuke u Dunav postojalo staro hrvatsko naselje Vukovo (Valko, Walk, Walkow). Mađarski oblik naziva (Vukovar), koji se javio već u XIV. stoljeću istisnuo je posve stari naziv potkraj XVII. stoljeća. Prvi put u poznatim dokumentima Vukovo se spominje 1220. godine kao središte velike vukovske županije.

»Koloman po milosti božjoj kralj i herceg cijele Slavonije« 1231. godine daje naselju u području tvrđave Vukovo privilegij slobodnoga kraljevskog grada, što je potvrdio i kralj Bela IV godine 1244.

Stanovnici Vukova sami su birali starješine naselja, raspolagali svojom imovinom, održavali sajmove i uživali druge pogodnosti.

U XIV. i XV. stoljeću Vukovarskim područjem vladale su moćne velikaške obitelji Horvati, Gorjanski, Talovci, Moravički, Gerebi i Iločki.

Vukovarska tvrđava zauzeta je 1526. godine prilikom velikog pohoda sultana Sulejmana i ostala je u turskoj vlasti sve do 1687. Veliki vezir Ibrahim sagradio je most preko Vuke za tri dana. Most je bio drven, širok i dug, te tako dobro građen da je, povremeno popravljan, služio kroz cijelo XVI. stoljeće. Opširan opis grada dao je čuveni putopisac Evlija Čelebija, koji kaže da je tadašnji Vukovar lijepa i prostrana varoš sa šest džamija, mnogo dućana, te velikom medresom i hanom.

Prilikom povlačenja, turska je vojska zapalila grad i razorila tvrđavu koja se kao ruševina zadržala sve do sredine XVIII. stoljeća. Plodna zemlja i dobre prometne veze kopnom i rijekama privlače ljude, pa ponovno naseljavanje teče vrlo brzo.

U XVIII. stoljeću vukovarski kraj, kao sastavni dio kraljevine Hrvatske i Slavonije, u sklopu austrijskog (habsburškog) carstva ulazi u novo razdoblje. Godine 1736. njemački grofovi Eltz kupuju veliko područje sa 35 naseljenih mjesta i osniva se vukovarsko vlastelinstvo koje će imati presudan utjecaj na razvoj vukovarskog kraja sve do drugoga svjetskog rata. Vukovar postaje grad trgovaca i obrtnika, te od 1745. godine glavni grad Županije srijemske, koja se protezala od Osijeka do Zemuna.

»Stanovništvo Vukovara vrednije je nego u drugim krajevima, bavi se svinjogojstvom, ribolovom, trgovi-

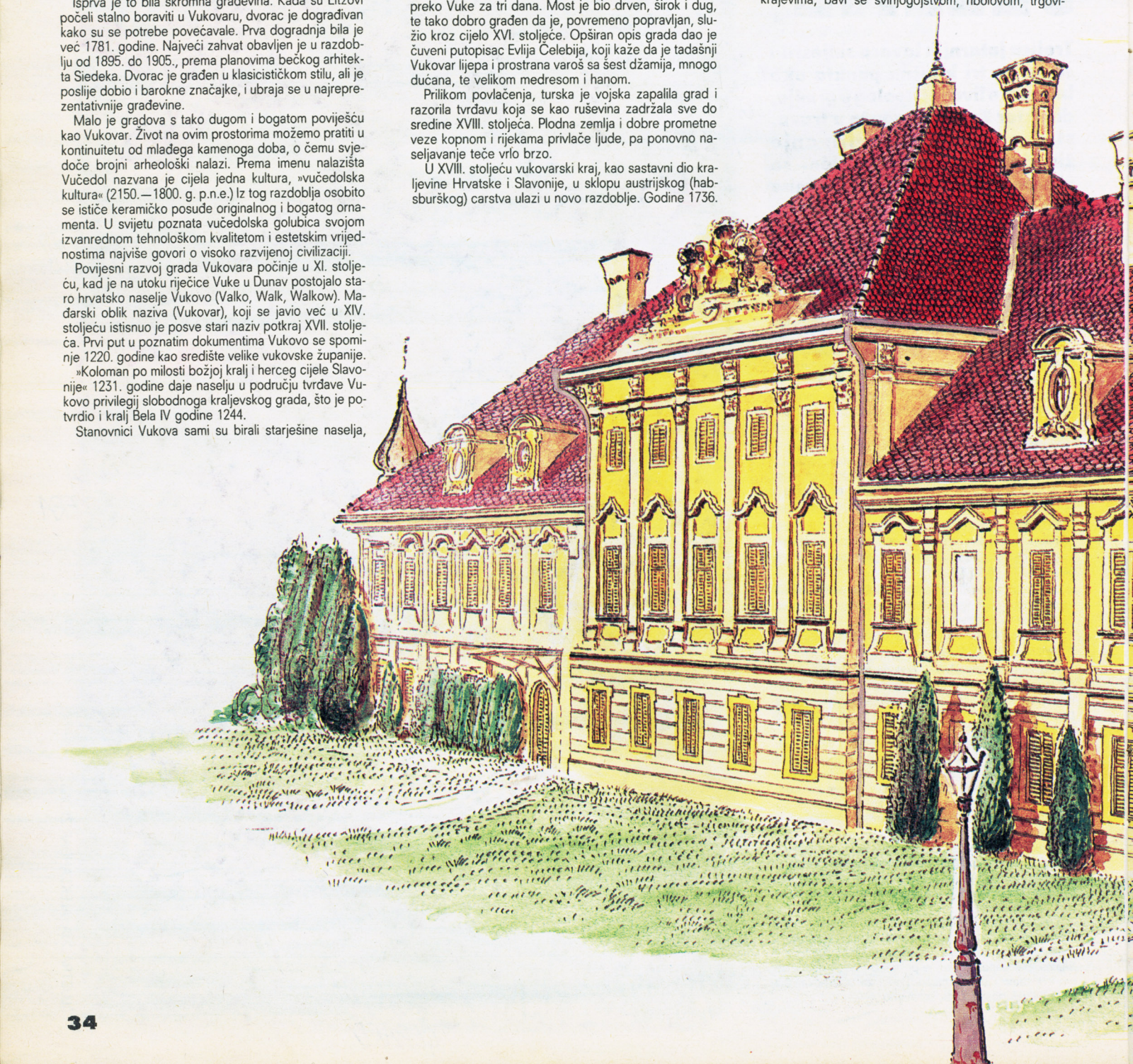

GOLUBICA

U svijetu poznata vučedolska golubica, ostatak prastare kulture i civilizacije, danas je nalik na dušu Vukovara. Među razvalinama što su ih za sobom ostavili osvajači, ona simbolizira neuništivost drevnoga hrvatskog grada.

nom, brodarstvom i zemljoradnjom...« piše 1777. carski savjetnik von Taube.

Vukovar je danas hrpa ruševina. Nebrojenim projektilima pogođeni su dvorac grofova Eltz, katolička crkva iz 1730., franjevački samostan, zgrada gimnazije...

Sve strahote razrušenoga grada tek trebaju biti otkrivene. Grad koji se gradio osam stotina godina, koji je preživio tursko spaljivanje 1687., haranje kuge 1795. i 1796. godine, preživjet će i ovu pošast. Grad se može razoriti, ali njegova duša ostaje.

BRANIMIR KOZLINA

DANI DUGE PLOVIDBE

Težeći općem procvatu brodarstva i trgovine, od čega je ubirala goleme prihode, polovinom XVIII. stoljeća Dubrovačka Republika želi obnoviti pomorsko-trgovačke odnose s Engleskom. Zato 25. siječnja 1759. Senat šalje po kapetanu Marasu pismene poruke engleskom admiralitetu i glavnom ministru Williamu Pittu:

»Kapetan Maras, koji će biti donositelj ovoga najsmjernijeg lista što ga imamo čast pisati Vašim Ekscelencijama, prvi je od naših kapetana koji sada počinju širiti granice skromne naše plovidbe do luka Velike Britanije. Mi želimo da ovo bude početak, iz kojeg će za nas proizići sreća da u naše dane ponovo vidimo kako se obnavlja uspješnost trgovine, za koju znamo da su je uživali naši brodovi pred više od jednog stoljeća u vašoj odličnoj naciji...«

U toj opširnoj poruci veoma biranim riječima moli se Velika Britanija neka uzme pod svoju moćnu zaštitu brodove i zapovjednike koji plove pod zastavom Sv. Vlaha, te podsjeća na »velikodušne sklonosti koje su velike i prve u svijetu nacije uvijek imale, da zaštićuju i pomažu malene koje se utječu njihovoj zaštiti.«

Na ovu diplomatski doista majstorski sročenu poruku dubrovačke vlade ministar Pitt odgovorio je kratkim poslovnim pismom:

»Iznio sam pred nadležne lordove admiraliteta Vaš memorandum od 25. siječnja, u kojem se iznosi želja o obnavljanju trgovine između ove nacije i Vaše Republike, i u kome se traži da vaši brodovi budu stavljeni pod zaštitu ove vlade. U odgovoru vas moram, po uputi lordova, obavijestiti kako će svako dužno poštovanje biti ukazano vašoj zastavi, pod uvjetom da se kapetani vaših brodova vladaju shodno ugovorima, a lordovi će biti zadovoljni da pruže primjernu pobudu vašoj trgovini...«

Sljedećih desetljeća dubrovački će brodovi sve češće navraćati u engleske luke. Trgovačka razmjena naglo raste, pa stanoviti William Konwels iz Falmoutha, 8. kolovoza 1782, nudi da bi rado bio dubrovačkim konzulom u toj luci.

Godinu dana poslije, — dok Englezi još nisu bili sklopili mir i priznali suverenost Sjedinjenih Američkih Država — dubrovački konzul Favi posjetio je 7. srpnja 1783. američke ministre u Parizu, ponudio im veze s Dubrovnikom te im »preporučio plovidbu podanika Republike rekavši im kako su i oni također željni okoristiti se prednostima koje Europi pruža neovisnost i sloboda Amerikanaca«. Ponuda je veoma rado prihvaćena i odgovoreno mu je »da dubrovački brodovi mogu doista zalaziti u njihove luke kao i svi drugi, sa sigurnošću da će biti dobro primljeni i da će naići na sve olakšice kao i druge nacije.«

Ovim protokolarnim posjetom svog konzula Dubrovačka Republika priznala je Sjedinjene Američke Države i uspostavila s njima prve trgovačke veze. Ubrzo su dubrovački brodovi počeli plovoiti u sjevernoameričke luke. Osobito u Philadelphiju, Baltimore i New York.

* * *

Neposredno prije dolaska Napoleonovih trupa i francuske okupacije (1806), Dubrovačka Republika imala je čak 278 jedrenjaka duge plovidbe. Njima su upravljali uporni i vješti domaći kapetani i posade. Dubrovčani su bili prisutni u svim važnijim europskim i sjevernoafričkim lukama, a često su se pojavljivali i u onima Srednje i Sjeverne Amerike. Uobičajenim opasnostima plovidbe i izloženosti zaraznim bolestima (osobito žute groznice) vrtlog napoleonskih ratova pridodao je nova iskušenja i stradanja. Ratni brodovi zaraćenih država zaustavljali su trgovačke brodove, provjeravali teret te često zarobljavali posade i plijenili imovinu. Posluživši se arhivskim podacima koje je objavio Vinko Ivančević, prikazat ćemo tri karakteristična slučaja.

Dubrovački brigantin Buon augurio isplovio je nakrcan 24. veljače 1804. iz Marseillea za Saint Thomas na Malim Antilima. Tijekom plovidbe po Sredozemlju i Atlantiku engleski ratni brodovi presreli su ga četrnaest (!) puta i provjeravali brodska isprave. Snažno ne-

Brodovi pod zastavom sv. Vlaha plovili su potkraj 18. stoljeća u europske, američke i afričke luke, a njima su upravljali uporni i vješti zapovjednici. Slavna trgovačka mornarica Dubrovačke Republike bila je tada na vrhuncu, a tek ulazak Francuza u Grad godine 1806. bio je početak njenog kraja.

vrijeme poharalo mu je palubu. Kada je zbog popune živeža pristao na Martiniqueu, francuski zapovjednik otoka prisilio je kapetana da sav teret iskrca za potrebe stanovništva, a u zamjenu ukrca kavu i šećer. Na povratku zaustavila ih je engleska fregata Diana, prekrcala svu posadu, a brod sprovela na Barbados. Uzalud je kapetan Petar Đivanović protestirao da je dubrovačka zastava neutralna i tvrdio da su Francuzi nasilno iskrcali teret. Englezi su ipak sve zaplijenili, čak i brodske dokumente, a njemu dopustili da ponese samo osobne stvari. Kapetan se s dva člana posade prebacio na Saint Thomas i vratio dubrovačkom polakom La Pallade u Marseille tek 1805. godine.

Malo poslije bitke kod Trafalgara, **dubrovački brigantin Madonna delle grazie** stigao je 12. studenog 1805, nakon 46 dana plovidbe, iz Havane u Lisabon. Iskrcanu robu nisu uspjeli prodati. Kako nisu imali novca za kupovinu druge robe, vratili su se praznoga broda. Na tom putovanju, u Havani su od žute groznice umrli kapetan Ivan Poković iz Koločepa, brodski pisar, peljar, čuvar, tri mornara i jedan mladić. Na povratku do Lisabona jedrenjakom je upravljao austrijski podanik Mihajlo Ferrara, a u Gibraltaru ga je preuzeo dubrovački kapetan Tomo Kostopeč...

Početkom 1806. i to baš 10. siječnja, u Livornu je sklopljen ugovor između kapetana Mata Hadžije i unajmitelja Vlaha Hadžije, a za račun Andrije Miletića, trgovca iz Dubrovnika. Kapetan se obavezao prevesti do Saint Thomasa **brigantinom Bella Maria** veliki teret raznolikog sadržaja: vina u bačvicama i staklenkama, rakije, ulja, sapuna, voštanica, badema, suhog grožđa, pisaćeg papira, šešira, ljekovitih droga, šafrana, tjestenine, kristalnih čaša, leća, sira, salame, češljeva od bjelokosti, plutenih čepova, muških i ženskih čarapa, tkanine, kišobrana itd. U pismenim uputama naređuje se kapetanu neka se po dolasku u Saint Thomas raspita o cijenama na tržištu te neka nastoji odjednom prodati sav teret. Na posebno uređenom mjestu u međupalublju trebao je pripremiti uzorke robe, a po pristajanju odmah ih iskrcati i izložiti na obali da bi zainteresirani kupci mogli birati. Ako ne uzmogne odjednom prodati svu robu, neka je smjesti kod pouzdanog i poštenog trgovca, ugovorivši prethodno s njime proviziju od dva posto. Od utrška trebao je kupiti kavu, i to najbolje vrste. Također, bijelog i suhog šećera, te kakao dobre vrste. Usput je trebao nabaviti i 15 do 20 tona »žutog drva« i njime pregraditi potpalublje da bi se tert mogao što bolje složiti. Ako preostane slobodnog prostora, neka ga ispuni samo robom namijenjenom Dubrovniku i neutralnim zemljama...

Nekoliko mjeseci poslije ulaska Francuza, dubrovački Senat priopćuje (9. kolovoza 1806) svojim konzulima:

»Naredite svim nacionalnim brodovima neka otpuste posade, a na brodovima neka ostave samo najpotrebniju stražu, pa tako gdje se zateknu, neka iščekuju daljnje naredbe, a prepuštamo njihovoj slobodnoj volji da svoje brodove mogu prodati...«

Bio je to početak kraja slavne dubrovačke trgovačke mornarice.

ILUSTRACIJA: ESAD RIBIĆ

FRANO BARAS

JAKOV GOTOVAC

Hrvatski skladatelj Jakov Gotovac, čija se djela već odavno objavljuju i izvode u inozemstvu, rođen je u Splitu 11. listopada 1895. Iako se zarana otkrila dječakova iznimna sklonost za glazbu, u skromnoj obitelji splitskog trgovca Petra Gotovca osobito je otac želio da mu sin postigne solidno zvanje, te je odlučeno da studira pravo. No, u rodnoj kući, u današnjoj Bajamontijevoj ulici 5, skovana je mala obiteljska urota: majka je pomagala Jakovu da se potajno bavi glazbom i plaćala skupe note klasičnih djela, što ih je Jakov naručivao iz Trsta.

Završivši gimnaziju u Splitu, mladi je Gotovac upisao pravo u Zagrebu. Ali, još u rodnom gradu počeo je otkrivati tajne kompozitorskog umijeća, u čemu su mu pomagali tada poznati hrvatski skladatelji Antun Dobranić i Josip Hatze. Sa 25 godina Gotovac se našao u Beču na Muzičkoj akademiji da bi se, nakon povratka u domovinu, potpuno posvetio glazbi. Najprije organizira muzički život u Šibeniku, 1923. već dobiva mjesto dirigenta u Zagrebačkoj operi, gdje je ostao do umirovljenja. Osobite uspjehe postizao je Gotovac kao zborovođa.

Gotovac pripada takozvanom nacionalnom smjeru hrvatskih kompozitora koji su se u svom stvaralaštvu, kao nekoć Vatroslav Lisinski, nadahnjivali ljepotom narodne pjesme i plesa. Tako je komponirao i zapažena orkestralna djela, od kojih je najčešće izvođeno i u mnogim drugim zemljama popularno »Simfonijsko kolo«. Piše popijevke, zborove i scenska djela. Godine 1935. u Zagrebu se izvodi »Ero s onoga svijeta«, opera o mladiću s podnožja Dinare, za koju je libreto napisao pjesnik Milan Begović.

Još prije rata Gotovčev je »Ero« postao neobično omiljen u zemlji i u svijetu. Uz »Eru«, postoji još nekoliko uspjelih Gotovčevih opera: »Morana«, izvedena prvi put u Brnu 1930, »Stanac« (po Držiću), povijesna muzička drama »Mila Gojsalića«, glazba za Gundulićevu »Dubravku«, narodni obred »Koleda« i druga djela.

SVJETLO SVETOG BENEDIKTA

Vrlo brzo ni liturgijski obred nije više bio dovoljno zanimljiv. Nove zabavne igre izmišljene su da ljudima protumače osnovne pojmove kršćanstva i tako je liturgijska drama pod okriljem benediktinaca razgrtala mrak srednjeg vijeka.

Dok su po selima i manjim mjestima Dalmacije i Zagore neuki popovi glagoljaši držali mise jednako neukom puku, u velikim gradskim i feudalnim središtima obrazovano plemstvo imalo je potrebu za jačim povezivanjem s kulturom Zapada. Kako je kultura srednjeg vijeka prije svega bila vezana za crkvene redove, tako su i kod nas pozvani redovnici reda sv. Benedikta — najstarijeg samostanskog reda utemeljenog još 528. g. u Monte Cassinu. Želeći od svojih sljedbenika stvoriti aktivne članove društva, a ne lutajuće pustinjake, sv. Benedikt osim tri zavjeta karakteristična za redove (siromaštvo, poslušnost i čistoća) uvodi i četvrti: »ora et labora« — moli i radi (možda ne bi bilo naodmet o tome zavjetu danas ponovo razmisliti).

Već 852. g. knez Trpimir utemeljuje benediktinski samostan u Rižinicama iznad Solina. Od toga su se vremena benediktinci vrlo brzo proširili po našim krajevima i tu ostali sve do petnaestog stoljeća, kada se red sv. Benedikta polako počinje gasiti. Zanimljivo je da su benediktinci svoje samostane osnivali izvan naseljenih mjesta dok su benediktinke svoje samostane osnivale isključivo u gradskim središtima. Je li to bilo zbog toga što je gradsko plemstvo svoje kćeri davalo na naobrazbu u samostane pa ih je željelo imati pod kontrolom, ne zna se. U svakom slučaju, benediktinske crkve i samostani, kako u svijetu tako i kod nas, postaju simbolima srednjevjekovne kulture. Dovoljno je prisjetiti se jedne od najvećih i najljepših benediktinskih opatija u nas, a to je ona sv. Marije u Zadru, sa zvonikom čiji je križnorebrasti svod (1105 g.) jedan od najranijih pouzdano datiranih svodova toga tipa u Europi.

Samostanski skriptoriji (pisarnice), od kojih se najstariji spominju još u XI. st. (Osor, Zadar, Trogir, Split, Dubrovnik, Zagreb) svjedoče o velikoj prepisivačkoj djelatnosti. Svi redovnici koji su cirkulirali između samostana Europe, sa sobom su donosili crkvene knjige koje su se zatim prepisivale, pa opet odnosile dalje. Na taj smo način bili upoznati s mnoštvom kodeksa koji su dopremljeni iz susjedne Italije, Njemačke i Mađarske. Po uzoru na njih nastali su mnogi naši kodeksi, koji su danas po arhivima diljem svijeta. Možda je to bio pravi oblik povezivanja lokalnih specifičnosti u cjelovitu europsku kulturu. Takve crkvene knjige bile su bogato ukrašene crtežima (iluminacijama), a mnoge od njih bile su namijenjene pjevaju uz crkvene obrede, te su sadržavale notno (neumatsko) pismo. Te knjige i notno pismo ukazuju na to da je na našim prostorima, upravo zbog velike cirkulacije benediktinaca, prisutno sve ono što nalazimo i u crkvenoj umjetnosti Europe toga vremena.

Za razliku od glagoljaškog pjevanja koje se približilo puku jezikom njemu razumljivim, te glazbenog folklora, liturgijske knjige sadrže obred na latinskom jeziku koji puk ne razumije. Zbog toga je bilo nužno pronaći način da se puku približi sve ono što se događa pred njim. Tako su liturgijske knjige istovremeno bile i scenarij i režijska knjiga za liturgijski obred ili njegove dijelove. S obzirom na to da su benediktinci osim vjerskog nauka vrlo mnogo pažnje posvećivali i općem obrazovanju svojih štićenika, pa tako i glazbenom (zbog čega su i bili nosioci kulture toga vremena) sve crkve imale su svoju **scholu cantorum** tj. crkveni zbor. Neki od kodeksa namijenjenih takvim zborovima (**Gradual, Antifonar**), sadržavali su tekstove psalama i antifona, a neki (**Kyriale** i **Himnarij**) ritmizirane tekstove koji se pjevaju u liturgijskim činima.

Vrlo brzo liturgijski obred više nije bio dovoljno zanimljiv, te su se počele izmišljati nove igre, neposredno prije ili poslije obreda, kojima su se ljudima tumačili osnovni pojmovi kršćanstva, a ujedno se i cijela služba činila zanimljivom. Tako je nastala liturgijska drama čije začetke nalazimo već u desetom stoljeću u laudama (niz poklika u počast Boga, Bogorodici i svecima, ili pak crkvenim i političkim dostojanstvenicima) koji u sebi sadržavaju sve elemente teatra: scenu, riječ, pokret i glazbu.

Poznato je da već 1192. g. na blagdan sv. Vlaha u Dubrovniku puk izvikuje laude, a slično je bilo i na blagdane drugih gradskih zaštitnika (sv. Dujma i sv. Anastazija u Splitu, sv. Mihovila u Šibeniku, sv. Vida u Rijeci i dr.). Zna se da je jednom takvom prilikom (u XI. st.) francuski glazbenik Adam quidam Parisiensis boravio u Splitu kao gost biskupa Laurencija te je na biskupov poticaj skladao himne u čast zaštitnika grada Splita sv. Dujma i sv. Anastazija.

Možemo li, nakon svega toga, rani srednji vijek na našem području smatrati »mračnim«, ili bi trebalo poželjeti da u cilju našeg budućeg kulturnog napretka ponovo nastupi srednji vijek (pa makar samo stotinjak godina)?

SANDA VOJKOVIĆ

ILUSTRACIJA: HRVOJE RUŽIĆ

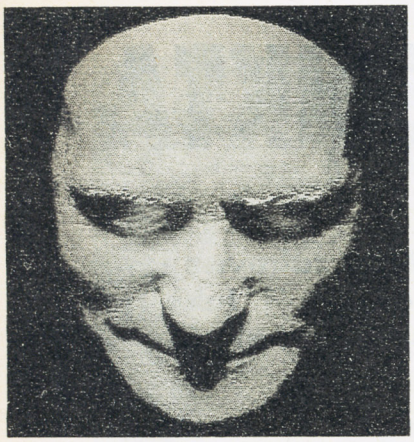

GALGE

Krvnik je bio vrlo temeljit: uredno je bilježio imena, dob, visinu i težinu onih koje je slao u vječna lovišta, a za vješanje je donosio na posao čak vlastiti konopac, jer nije vjerovao zatvorskim dobavljačima. Ali za Alberta Pierrepointa (90), do 1956. glavnog britanskog krvnika, ovakva je predanost poslu ionako obiteljska tradicija. Po onoj »pleti kotac ko otac« samo je nastavio tamo gdje su stali njegov otac i stric.

Za vrijeme svog mandata smaknuo je više od stotinu osuđenika na smrt, a sada ga 29. svibnja aukcijska kuća **Christie** izvlači iz zaborava. Tog će dana staviti na dražbu sve njegove zabilješke, pomagala i posmrtnu masku, čija je vrijednost procijenjena od 20 000 do 30 000 funti. Dosadašnji vlasnik, antikvar Michael Forman, želi prije smrti osigurati da njegovo blago dospije u ruke nekog »istinskog štovatelja Pierrepointova zanata«.

SMRT NIJE ŠPORT

Arthur Ashe je bio prvi američki crnac koji je osvojio **U.S. Open** i **Wimbledon,** a onda se zbog dvije operacije srca morao odreći reketa i nastaviti karijeru športskog TV-komentatora. Kad je 1988. morao na treću operaciju mozga, liječnici su u krvi otkrili virus side. Ashe se ubrojio u onu rijetku grupu nesretnika zaraženih sidom putem transfuzije, jer je imao nesreću da ga operiraju u vrijeme kad se još nije testirala krv donatora. Bivši teniski as četiri je godine skrivao od javnosti

osobnu tragediju, a onda se uredništvo popularnog časopisa **USA Today** dokopalo tajne i postavilo ultimatum: ili će Ashe sam reći narodu da je osuđen na smrt ili će to oni učiniti. Ashe je sredinom travnja pred milijunima TV-gledalaca otvorio utrobu, a neki zakašnjeli medijski čistunci postavljaju pitanje o moralnom integritetu uredništva **USA Today.**

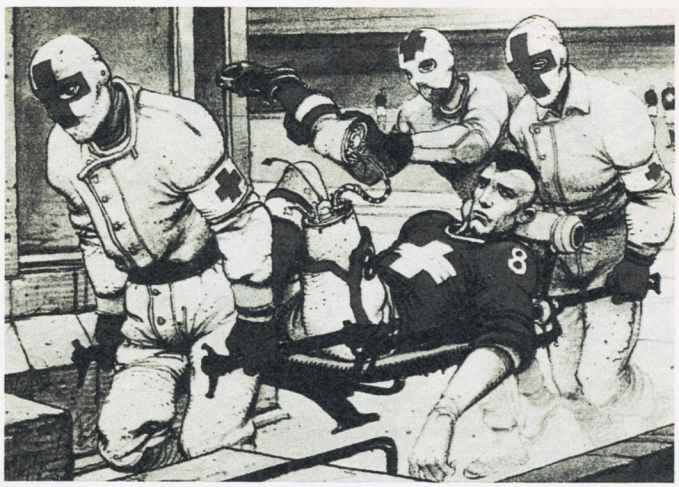

ŠPORT JE SMRT

Svakog trenutka može početi budućnost, a crtač stripova Enki Bilal i njegov kompanjon, autor teksta Patrick Cauvin, dočekuju je spremno. Njihove slike budućnosti ne stižu iz nekog udaljenog svijeta, već su tek produžena, uvrnuta stvarnost. U takvom futuru slika športa, osobito nogometa kao skupne, gladijatorske igre dovedene do apsurda, čini se više no deprimantno: šport postaje smrt, igra se pretvara u krvavo nadmetanje u sve ili ništa, a zbog suviše smrtnih slučajeva na terenu igra se zabranjuje na svim stadionima svijeta...

MIKROVALNA DIVA

Svojom hladnom, andorinom ljepotom i osebujnim glasom Annie Lennox se nametnula kao zaštitni znak **Eurythmicsa,** postavši pop-ikona osamdesetih godina. Poslije raskida s drugim članom grupe Daveom Stewartom i pauze zbog poroda, Lennoxica se ovih dana prvi puta pojavila solo, izdavši album **Diva.** Iako se u Velikoj Britaniji odmah popeo na čelo najpopularnijih, kritika nije oduševljena divinim hitovima u kojima pjeva o oblacima, suncu, ženskoj ljubavi, prolaznosti života i ostalom pop-kiču. Štoviše, neki kritičari tvrde da »tanke melodije u molu i instrumentalizacija zvuče kao da dolaze iz mikrovalne pećnice«.

IGRAČ

Stari poklonici filmova Roberta Altmana sjećaju se kultnog **Nashvillea** i sjajnog **MASH-a,** a oni s još boljim pamćenjem ne zaboravljaju nekoliko gromoglasnih promašaja koji su se nanizali između ova dva hita. Altman je tako plovio režiserskom karijerom između sveopćeg divljenja i svekolikog pljuvanja, a poslije dugih godina šutnje ovih se dana pojavljuje s filmom **Player (Igrač)** koji je kritika već proglasila briljantnim. To je crna komedija, film o filmskom biznisu, triler, koji je istovremeno ironija, satira, klasičan film s nasiljem i golim ženama, ali u kojem ništa nije klasično na holivudski način.

Drugim riječima, tipičan altmanovski film u kojem se poznate zvijezde poput Cher, Jacka Lemmona ili Roda Steigera rugaju samima sebi i svojem poslu.

ŽIVA SKULPTURA

Prošla je već desetke estetskih operacija, tetovirana je na dijelovima tijela koje fine dame ne pokazuju na javnim mjestima, mijenjala je imidž i kostime, ali je uvijek pristojno pjevala, dobro glumila i ostajala samo i jedino Cher. Kažu da je Cher sama sebi najvažnija i najveća kreacija, a svoje tijelo shvaća kao živu skulpturu koju treba redovito oblikovati i korigirati. Cinici kažu da je spremna premjestiti grudi i na leđa, ako joj to donese brdo publiciteta. U prilično četrdesetim godinama, kad žene radije inzistiraju na duhovnim kvalitetama nego na borbi s kilogramima, Cher se zaklinje u mladost i publiku kojoj bi mogla biti baka.

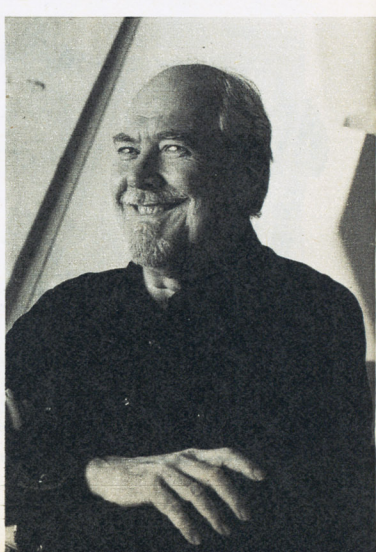

TAJ ČUDESNI SVIJET

K. BRANDT

Veliki ljubitelj i uzgajivač konja Kikkuli iz Mezopotamije, napisao je u XIV stoljeću prije Krista raspravu o dresuri konja. To je prvi zapis u povijesti o dresuri životinja.

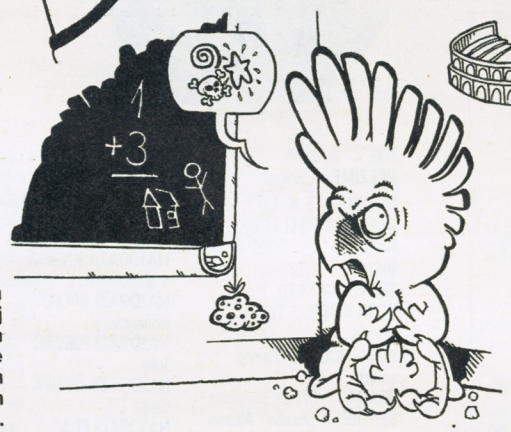

Zoološki vrt u Sidneyu povremeno organizira tečaj govora za papige. U posebnom odjeljenju smještene su papige koje treba preodgojiti: odučiti ih od psovanja i naučiti pristojnim riječima.

Grčki amfiteatri toliko su akustični da novčić bačen na binu s visine od jednog metra odzvanja i u prvom i u zadnjem redu gledališta. U antičko doba akustičnost je bila i bolja, jer se ispod svake klupe nalazio glineni ćup.

U starom Egiptu liječnici su za neke bolesti koristili zanimljivu terapiju. Bolesniku bi se dao opijum ili neka druga opojna droga, a kada bi ovaj imao priviđenja pomislio bi da se susreo s bogovima. A to je već, uz malo autosugestije, dovoljno za ozdravljenje.

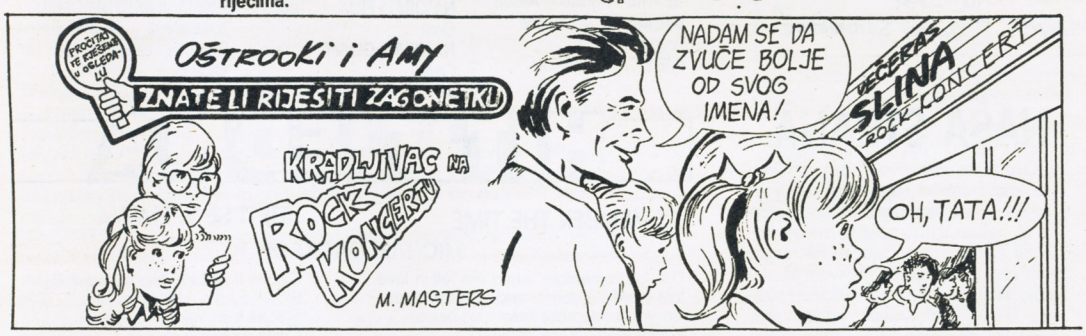

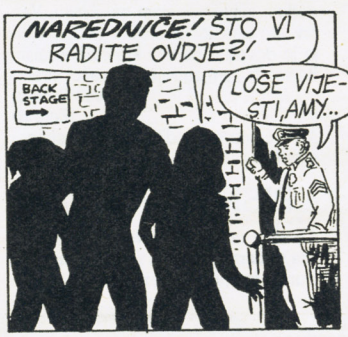

AMY JE OPAZILA DA JE GITARIST NOSIO I GITARU I KOVČEG ZA GITARU. ČINILO SE DA JE KOVČEG TEŽAK PA JE PRETPOSTAVILA DA JE U NJEMU NOVAC. NAREDNIK JE STIGAO NA VRIJEME DA UHVATI LOPOVA.

9-1

©1985 Meadowbrook Creations
Dist. by News America Syndicate

TUTI F I

NAGRADNI NATJEČAJ

MASKOTE

Naš nagradni natječaj se nastavlja, što znači da još tražimo maskotu »Plavog zabavnika«. Crtači i crtačice, s veseljem očekujemo vaše radove, stoga prionite na posao. Uvjeti natječaja su vam poznati, kao i to da najbolje radove očekuje nagrada, a nagrađujemo mi i »Malavizija«. Do crtanja!

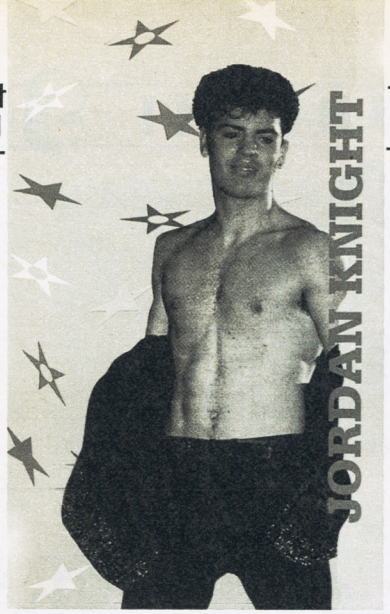

PORTRETI ZVIJEZDA

IME — Jordan
PREZIME — Knight
ROĐEN — 3. 6. 1971.
HOROSKOPSKI ZNAK — Blizanci
VISINA — 1,79
TEŽINA — 74 kg
BOJA KOSE — Tamno smeđa
BOJA OČIJU — Tamno smeđe
BRAĆA — Chris i Jonathan
SESTRE — Sharon i Allison
IME MAJKE — Marlene Puttman
IME OCA — Terence

AMBICIJA — Ostati zauvijek na prvim mjestima top-lista
PRVA KUPLJENA PLOČA — »Night Fever« grupe »Bee Gees«
NAJDRAŽA KNJIGA — »Otok s blagom« R. L. Stevensona
NAJDRAŽI SPORT — Košarka
NAJDRAŽI PJEVAČ — Elton John
NAJDRAŽA GRUPA — Bee Gees
NAJDRAŽI FILM — »Top Gun«
NAJDRAŽI GLUMC — Tom Cruise

NAJDRAŽA HRANA — Pržena piletina
NAJDRAŽA BOJA — Crna
NAJDRAŽI AUTO — Twin Spark
NAJDRAŽI MOTOR — Cagiva
NAJDRAŽA ODJEĆA — Klasična, Armanijeva odijela
INSTRUMENT KOJI SVIRA — Gitara
HOBI — Pecanje i videoigre
NAJBOLJI NAČIN ZA PROVOĐENJE DANA — Sjediti u vrtu čitajući dobru knjigu
IDEALNA DJEVOJKA — Slatka, romantična i puna pažnje
NAJLJEPŠE SJEĆANJE IZ DJETINJSTVA — Prvi bicikl koji su mu roditelji kupili za rođendan
PREMA VLASTITOM OPISU JORDAN JE — Dinamičan, kreativan, veseo, pun želje za zabavom

Z

Glavni urednik:
RADOVAN DEVLIĆ
Redakcija: Dražen Matošec (urednik), Darko Macan (urednik stripa), Boro Šantić (blokovski urednik), Igor Masnjak (grafički urednik), Zvonko Šimunić (tehnički urednik), Jasna Jelinčić (tajnica) i Božidar Radman (poslovni tajnik)
REDAKCIJA: tel. (041) 34 20 77 i 34 20 78
Izdavač: NIP Revije Vjesnik s.p.o.
41000 Zagreb, Slavonska avenije 4
Tel. centrala (041) 33 33 33 i 66 66 66
Upravni odbor: Ivica Gaži (predsjednik), Milovan Šibl, Zlatko Gledec, Branko Hebrang i Boris Grbin
v.d. direktor: HRVOJE HITREC
Pomoćnik direktora za nakladništvo: Boris Grbin
Pomoćnik direktora za gospodarstvo dipl. ing. Miljenko Cvitanović
Art direktor: Fadil Vejzović
Tisak: Hrvatska tiskara d.o.o.
Direktor: Muhamed Pašić
v.d. direktora Tisak revijalnih izdanja Zdravko Novak
Komercijala: Slavonska avenija 4, tel. 34 21 28
fax: 34 12 22
telex: 21-121 vsk zg

NAŠA STRANA

Ovo je za mene veliki dan. Godinama već živim od uspomena na »Plavi vjesnik« i već sam izgubio nadu da će se na našem tržištu pojaviti izdanje koje će kakvoćom podsjećati na njega. Kad sam prošli utorak na svom kiosku vidio lik Dana Darea na naslovnoj stranici »Plavog zabavnika«, odmah sam kupio list, ali nisam mogao dočekati da dođem kući i pročitam ga u miru. Već ono što sam uočio listajući ga putem bilo je dovoljno da vas kratko pohvalim. Bravo! Ja sam zauvijek na vašoj strani.

Davor Crnigoj
Zagreb

A mi ćemo se truditi da na toj strani i ostaneš.

PISMO, POTPIS

Opaska uredništva: Nepotpisana pisma nećemo objavljivati. Potpisujte se punim imenom i prezimenom.

HIT TJEDNA

REMEMBER THE TIME — SJETI SE VREMENA

MICHAEL JACKSON

Do you remember when we fell in love
We were so young and innocent then
Do you remember how it all began
It just seemed like heaven
So why did it end?
Do you remember back in the fall
We'd be together all day long
Do you remember
Us holding hands
In each other's eyes we'd stare
(tell me)

Refrain:
Do you remember the time
When we fell in love
Do you remember the time
When we first met
Do you remember the time
When we fell in love
Do you remember the time

Do you remember how we used to talk
(Ya know)
We'd stay on the phone
At night till dawn
Do you remember
All the things we said like
I love you so
I'll never let you go
Do you remember back in the spring
Every morning birds would sing
Do you remember
Those special times
They'll just go on and on
In the back of my mind

Refrain:
Those sweet memories
Will always be dear to me
And girl no matter what was said
I will never forget
What we had now baby

Sjećaš li se kad smo se zaljubili
Bili smo tako mladi i nevini
Sjećaš li se kako je počelo
Činilo se kao u raju
Zašto je završilo
Sjećaš li se prošlih jeseni
Bili smo zajedno cijele dane
Sjećaš li se
Kako smo se držali za ruke
i gledali se u oči
(reci mi)

Refren:
Sjećaš li se vremena
Kad smo se zaljubili
Sjećaš li se vremena
Kad smo se sreli
Sjećaš li se vremena
Kad smo se zaljubili
Sjećaš li se vremena

Sjećaš li se kako smo pričali
(ti znaš)
Ostajali uz telefon
Cijelu noć do zore
Sjećaš li se stvari
Koje smo govorili, kao
Tako te volim
Nikad te neću pustiti

Sjećaš li se prošlih proljeća
Svako jutro ptice su pjevale
Sjećaš li se
Tih posebnih trenutaka
Stalno se ponavljaju
U mojoj svijesti
Refren:
Ta slatka sjećanja
Bit će mi uvijek draga
I, djevojko, bez obzira što je rečeno
Nikad neću zaboraviti
Što sad imamo, mala

IGRE I IGRARIJE

ROLE PLAYING GAMES

Najpopularnija i najprodavanija RP-igra svih vremena, svakako je ADVANCED DUNGEONS & DRAGONS američke tvrtke TSR. Radnja ove igre smještena je u zamišljenu zemlju i u vrijeme koje donekle podsjeća na naš srednji vijek. Ako ste gledali 'Conana', Spielbergov 'Willow' ili pak čitali Tolkienovog 'Hobbita', bit će vam jasnije o čemu je riječ. Temelj igre čini borba sa zmajevima i drugim čudovištima, različite čarolije i sl. Kada kreirate lik koji ćete voditi kroz igru, možete izabrati između nekoliko rasa koje su za tu zemlju karakteristične. Ljudi su, iako najbrojniji, samo jedna od rasa. Tu su još i patuljci (DWARFOVI), koji su nešto niži, ali zato snažniji, zatim vilenjaci (ELFOVI), koji su nešto slabiji, ali spretniji.

SNAGA (STR) — Pod snagom podrazumijevamo snagu mišića, izdržljivost i energiju. Ta karakteristika je najbitnija kod boraca, koji moraju biti fizički snažni da bi mogli nositi oklope i baratati teškim oružjem.

GRAĐA (CON) — Građa podrazumijeva fizičku građu, zdravlje i fizičku otpornost na napore, povrede i zaraze. Ta karakteristika je važna za sve likove, jer o njoj dobrim dijelom ovisi koliko će neki lik izdržati udaraca prije nego što pogine tj. bude isključen iz igre.

SPRETNOST (DEX) — Obuhvaća karakteristike kao što su koordinacija pokreta, brzina, refleksi, preciznost i ravnoteža. O njoj u velikoj mjeri ovisi hoćete li uspješno zadati ili izbjeći udarac i slično.

INTELIGENCIJA (INT) — Pokazuje kakvu neki lik ima memoriju, sposobnost učenja i logičkog zaključivanja. Ova karakteristika je najbitnija za čarobnjake (Wizards), jer o njoj ovisi kako će i koliko čarolija znati.

MUDROST (WIS) — Pod mudrošću podrazumijevamo snagu volje, intuiciju, naobrazbu i moć rasuđivanja. Najvažnija je karakteristika za svećenika (Priest).

IZGLED (CHA) — Ovdje se ne misli doslovce na izgled, već na osobni magnetizam, tj. sposobnost lika da bude vođa i uvjeri druge u svoje ideje.

Damir **Š**logar

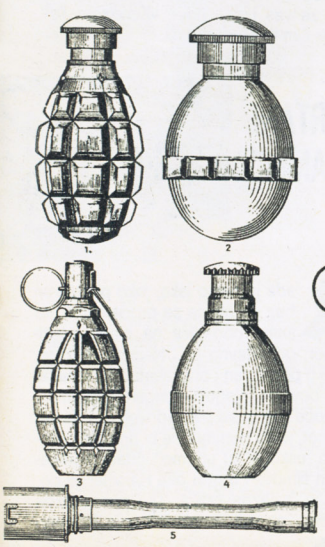

RUČNE BOMBE: obrambene ručne bombe: 1) francuska M 15, 2) njemačka M 17, 3) sovjetska F-1 4) M 50 tzv. JA, 5) ofenzivna njemačka ručna bomba

EKSPLOZIV! NE DIRAJ!

Otac se vratio s fronte. Prošao je strahote, ali ostao je živ i čitav. Najviše su se radovala djeca. »Šta si nam donio?«, vikala su. Otac im je podijelio prazne čahure od metaka, a dvije ručne bombe, popularno nazvane kinder-jaja, ostavio na ormaru.

U trenutku roditeljske nepažnje djeca su dovukla stolicu i popela se do privlačnih crnih jaja. Neko su se vrijeme igrala s njima, a onda je netko izvukao osigurač, ne znajući što to znači. Žlica na bombi se oslobodila, aktivirana bomba je eksplodirala, a djeca, na žalost, poginula. Pouku izvucite sami.

ZVJEZDARNICA

13—20. svibnja

OVAN — Nađi pravi način da potrošiš dodatnu energiju. Bavi se sportom, kreativnim izražavanjem. Oko novca ima teškoća, ali i pozitivnih rješenja. Budi velikodušan prema voljenoj osobi.

BIK — Vrlo si aktivan, komunikativan i vjerovatno zaljubljen. No, moraš biti spreman na promjene, jer tvoji će osjećaji doći u sukob s razumom. Poslušaj savjet obitelji. Ne boj se fatalnih osjećaja — samo im daj vremena da se slegnu.

BLIZANCI — Tajni dogovori su mogući, a i tajna ljubav. Ne razbijaj glavu pokušavajući izreći ili objasniti — pritaji se i slušaj svoju podsvijest.

RAK — Iako znaš da bi većinu energije morao ulagati u posao, društveni život ti je toliko buran da ne možeš doći do daha. Uživaj u mnogim susretima. Moguća je avantura, no trajnost sada započete veze nije sigurna.

LAV — Roditelji i obitelj neće se potpuno slagati s tvojim izborom karijere, odnosno idejama koje ti prolaze kroz glavu. Odlučne poteze ostavi za kasnije, još ćeš otkriti nešto novo.

DJEVICA — Vrlo si aktivan u školi. Otkrivaju ti se nove mogućnosti i novi svjetovi, no ipak će ti trebati strpljenja, jer uletjet ćeš u nepredviđene okolnosti izvan tvoje kontrole.

VAGA — Vrijeme je velikih i korjenitih promjena. Nov životni put, doduše, ovisi o situaciji i mnogim ljudima. Ali, ako u odnosima s drugima ne izgubiš svoju taktičnost, mogao bi te iznenaditi povoljan ishod.

ŠKORPION — Pojavili su se novi ljudi, nove mogućnosti. Kreći se, kontaktiraj, pokaži što sve možeš i voliš.

STRIJELAC — Intuicija ti nepogrešivo govori da je vrijeme velikih promjena, ali ima i nekih stvari koje ti neće reći. Razlozi su duboko u tvojoj podsvijesti. Mnogo je mogućnosti, a treba odabrati pravu. Ne pretjeruj u hrani i piću.

JARAC — Pritisak u glavi najbolje ćeš olakšati kroz kreativno izražavanje, izlaske, sport i odlazak u prirodu. Ljudi te ne vide sasvim jasno, jer nisi kao prije. Nemoj im zamjeriti ako te se malo boje. Budi spreman davati — i to s velikim osmijehom.

VODENJAK — Velika živost vlada u tvom domu, obitelj je na okupu. Ne boj se posla, podići će tvoj društveni ugled. Ljubav oplemenjuje i koristi zdravlju.

Karta neba za ovaj tjedan

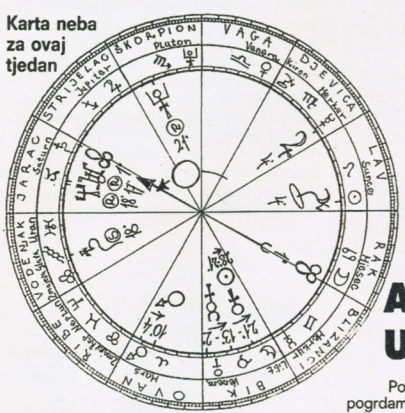

RIBE — Komunikativniji si nego obično, pa to iskoristi za širenje znanja, polaganja ispita, putovanje. Dojadilo ti je staro društvo, a moguće je poznanstvo s osobom iz inozemstva. Ona će promijeniti tvoj život.

ZAČETNICI ASTROLOGIJE U HRVATSKOJ

Pokojna Jugoslavija bila je poznata po pogrdama na račun astrologije i astrologa, i to uglavnom od strane ljudi koji u životu nisu proučili nijedan horoskop. No ipak, imali smo nekoliko zapaženih astrologa kao ing. Bastla iz Zagreba (umro je kao što je predvidio, 1958). Poznat je po tome što je imao problema kad je predvidio smrt Franje Josipa. Gospodin Vučić-Đaković iz Splita predvidio je atentat na kralja Aleksandra. Tu su i profesor Mužinić, ing. Vavra, ing. Gmaz i Alojz Piltaver iz Zagreba, a Anton Strahovski iz Splita imao je astrološku školu u Pekingu.

Tu su i mnogi anonimni astrolozi, ali sve do Mile Dupora astrološka literatura bila je na vrlo bijednoj razini. Posljednjih dvanaest mjeseci prijevodi stranih autora preplavili su knjižare, no velik problem je to što su uglavnom od izdavača iz Gornjeg Milanovca i sada su nedostupni našem čitatelju.

Nadamo se da će se uskoro pojaviti ne samo hrvatski prijevodi, već i novi autori koji će pomoći popularizaciji horoskopa.

U OVOM TJEDNU

1860. ● GARIBALDIJEV USTANAK — Talijanski nacionalni vođa Guiseppe Garibaldi pokrenuo je 12. svibnja ustanak protiv omražene burbonske dinastije u Napulju. Za kratko vrijeme njegova je četa ojačala u pravu vojsku i slomila moć napuljskog kraljevstva, što je bio uvod u ujedinjenje Italije. Sve se odigralo tako brzo da je pijemontski premijer Cavour Garibaldijev podvig ocijenio »najpoetičnijom činjenicom stoljeća«.

1846. ● NAPAD NA MEKSIKO — Američki je kongres 13. svibnja objavio rat susjednom Meksiku pod izlikom da su Meksikanci »prolili američku krv na američkoj zemlji«, što je bilo daleko od istine. Pravi cilj rata bilo je osvajanje bogate Kalifornije. Mnogo jači Amerikanci brzo su bacili na koljena nejakog susjeda i uspostavili granicu na rijeci Rio Grande. Za pokrajine Novi Meksiko i Sjevernu Kaliforniju platili su 15 milijuna dolara što je Washington proglasio »prisilnom kupnjom«, a ne aneksijom.

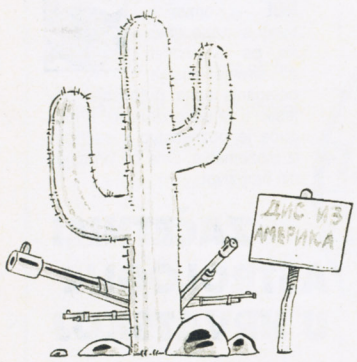

1948. ● OSNOVANA DRŽAVA IZRAEL — U jeku krvavih obračuna s britanskim trupama i arapskim teroristima židovski vođa Ben Gurion proglasio je 14. svibnja slobodni i nezavisni Izrael. U novoj državi na Bliskom istoku najavio je »slobodu, pravdu i mir kako su proricali proroci Izraela« No, unatoč priznanju velikih sila Izrael je idućih desetljeća morao voditi brojne ratove s arapskim susjedima da bi očuvao svoj teritorijalni integritet, a često je i sam poduzimao preventivne vojne akcije protiv arapskog okruženja.

1945. ● BLEIBURŠKA TRAGEDIJA — Uz potporu engleskih časnika partizanski su predstavnici uspjeli 15. svibnja nametnuti kod Bleiburga bezuvjetnu predaju preostalih jedinica vojske NDH jačine 150 tisuća ljudi. U zarobljeništvu se našlo i više od 200 tisuća civilnih osoba. U neposrednoj blizini Bleiburga, a zatim i na tzv. »marševima smrti« bez suda su ubijeni deseci tisuća hrvatskih vojnika i civila samo zato što su se borili protiv boljševizma i za samostalnu hrvatsku državu. Broj pogubljenih još ni danas nije precizno utvrđen, pa se procjenjuje na 40 do 100 tisuća ljudi.

1798. ● POHOD NA EGIPAT — Član Direktorija Francuske, tada još mladi general Napoleon Bonaparte pokrenuo je 16. svibnja iz Toulona golemu flotu s 55 tisuća vojnika na pustolovni pothvat preko Sredozemlja, u osvajanje Egipta. Glavna bitka odigrala se u El-Gizi, u sjeni drevnih piramida, a onda je Napoleon pobjednički umaširao u Kairo. U međuvremenu, admiral Nelson uništio je francusku flotu u Abukiru, pa su Francuzi ostali odsječeni u Egiptu. Napoleon se vratio u Pariz, a njegova vojska ostala je na milost i nemilost turško-egipatskim neprijateljima.

1358. ● FRANCUSKA ŽAKERIJA — Za vrijeme stogodišnjeg rata između Engleske i Francuske u okolici grada Compiegnea 17. svibnja izbio je ustanak osiromašenog seljaštva, koji je u povijest ušao pod nazivom »francuska žakerija«. Bespoštedni rat u kojem su se seljaci osvećivali svojim feudalnim tlačiteljima, a ovi uzvraćali krvavim odmazdama, brzo se proširio na područje sjeverno od Pariza, sve do Amiensa. Bez razrađenih ideja o ciljevima borbe, ustanak je brzo propao. Feudalci su uništili brojna sela ognjem i mačem, a nekoliko tisuća seljaka poklano je ili povješano.

1941. ● PROPAST »BISMARCKA« — Na svoj posljednji put isplovio je 18. svibnja najmoćniji njemački ratni brod »Bismarck«, čelični div od 54 tisuće tona, naoružan s osam golemih topova kalibra 380 i bezbroj drugih. Britanski admiralitet poslao je odmah u lov za »Bismarcom« dva nosača aviona, tri bojna broda, pet oklopnjača, 14 krstarica i 21 razarač! Potkraj svibnja njemci su se našli u stupici na otvorenom moru, pa je »Bismarck« uskoro pretvoren u baklju. Ni tada ga ubitačne salve torpeda nisu potopile. Na dno je otišao tek kad su njemački mornari, u bezizlaznoj situaciji, aktivirali mine u potpalublju.

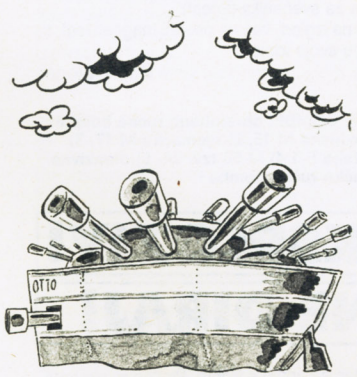

HEJ, STRIPOLJUPCI!

Neki od najboljih današnjih crtača ponikli su na plodnom tlu pedesetih, gnojeni radovima Frazette, Krenkela, Williamsona, Davisa, Barrya... Jedan od takvih crtača je Dave STEVENS, čijeg smo **»Rocketeera«** prije vidjeli u kinima no što smo ga dočekali kao strip. Drugi je Mark SCHULTZ, autor stripa **»Xenozoic Tales«.**

Da biste zamislili Schultzov svijet, prisjetite se znanstvene fantastike pedesetih: Zemlja nakon katastrofe, dinosauri (ah, kako ih Ameri vole!), junaci koji u ulaštenim čizmama i hlačama s prugom niz bedro voze popravljene **cadillace,** djevojke koje svoje obline zatežu jednodijelnim kupaćim kostimom ili košuljom zavezanom u čvor pod grudima. Čudne rase lutaju u blizini, a pustolovina samo čeka... Postoji nešto izvorno mitsko u tim slikama, u science-fictionu prije no što je postao pametan, i Schultz to uspješno rabi. Ako volite pustolovinu, dinosaure, velike automobile i ljepotice (a svatko voli barem nešto od toga), **»Kitchen Sink«** će za vas izdati nove **»Xenozoic Tales«** čim ih Mark dovrši.

CRTANI HAMMER

Kada je netko jako, jako popularan bez problema se prodaje sve što samo podsjeća na njega. Hammer, donedavno MC Hammer jako je, jako popularan i obožavateljima nisu bili dovoljni njegovi koncerti, spotovi i ploče. Da bi svi bili zadovoljni, a da se, opet, jadni Hammer ne bi previše izmorio, uskočili su upomoć crtači animiranih filmova i u tren oka Hammer je postao zvijezda crtića. Tko zna, možda ćemo ga uskoro gledati prije **Dnevnika.**

OTKAČENI PLANET

KROKODIL U KADI

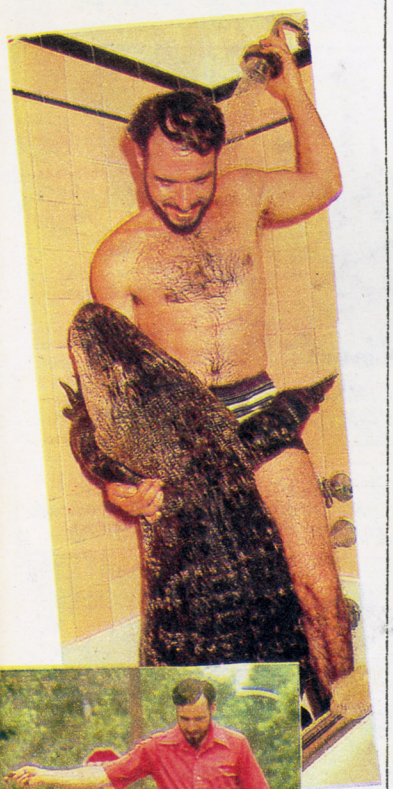

Žene i djevojke beskrajno vole krokodile, ali samo ako uzmu oblik cipela ili torbica. Krokodil na našim slikama imao je sreću da naiđe na čovjeka koji voli krokodile iz drugih pobuda. Ako mislite da je posrijedi montaža, znajte da ovaj čudni par zajedno živi već dvadeset i dvije godine. Doduše, to i nije pravi krokodil nego aligator, no vjerujemo da je to prolaznicima sasvim svejedno.

MARKE PRIČAJU

PRIREDIO JURICA MILETIĆ

PAKAO PACIFIKA

Nekad glasovita knjiga iz koje su mnogi zaljubljenici mora i brodova crpili prve opise bitaka vođenih na dalekom i egzotičnom istoku, ovih je dana dobila i svoju filatelističku verziju.

Poštanska uprava nefilatelistima gotovo nepoznata otoka Norfolk (istočno od Australije) slavit će 4. svibnja u promet niz od šest maraka obilježavajući 50. obljetnicu dvije najveće pomorske bitke drugog svjetskog rata: one koja se vodila u Koraljnom moru i bitke kod Midwaya. Možda ne samo po izvanredno velikom broju zrakoplova koji su u njoj sudjelovali i po posve novoj tehnici ratovanja u kojoj su u pomorskoj bici glavnu riječ preuzeli nosači aviona sa svojim letjelicama, ova potonja bitka ostala je zapamćena po propasti najvećeg broda u povijesti, glasovitog japanskog **»Yamata«.**

Na Norfolku se rabe australski dolari i u njima je izražena nominalna vrijednost novih maraka. Kako je riječ o dvije različite bitke, cijeli je niz udvostručen.

Najniže vrednote od 45 centi prikazuju područje u kojem su se bitke odigrale, a ostale vrednote od 70 centi i 1.05 dolara zrakoplove i brodove.

Niz je lijepa prinova za skupljače maraka s pomorskom tematikom i malo će mu tko odoljeti. Umjerena nominala, uzevši u obzir da je izdano ukupno šest maraka i da je tisak tiskare »Leigh-Mardon« u Melbourneu, koja je cijelu stvar izvela u fotolitografiji, vrlo kvalitetan.

Općenito govoreći, zahvaljujući filatelističkom obilježavanju 500. obljetnice otkrića Amerike, skupljači brodova na markama ove godine izvanredno prolaze.

MODA

SVE UZ TRAPERICE

Kako biti različit, a ne trošiti mnogo novca za odjeću? Savjetujemo vam da odredite temeljni odjevni predmet u svojoj garderobi, u kojem ćete se osjećati dobro tijekom cijelog dana. Zatim ga, već prema prilici, nadopunjujte i obogaćujte detaljima. Obične traperice, uz detalje poput tenisica, cipela s visokom petom, širokih majica ili svjetlucavih topova, mogu savršeno odgovarati i ujutro i navečer. Kako — pogledajte slike!

NASTAVAK SA STR. 3

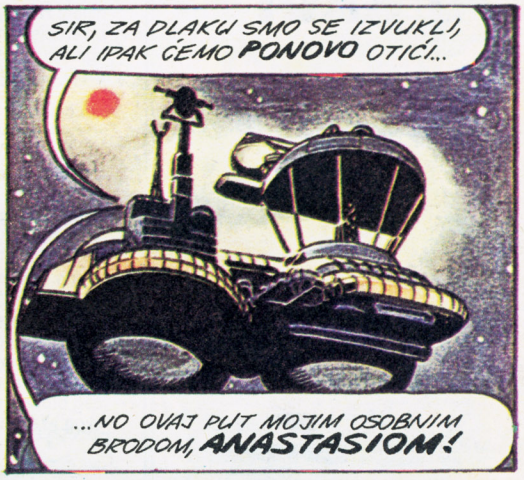

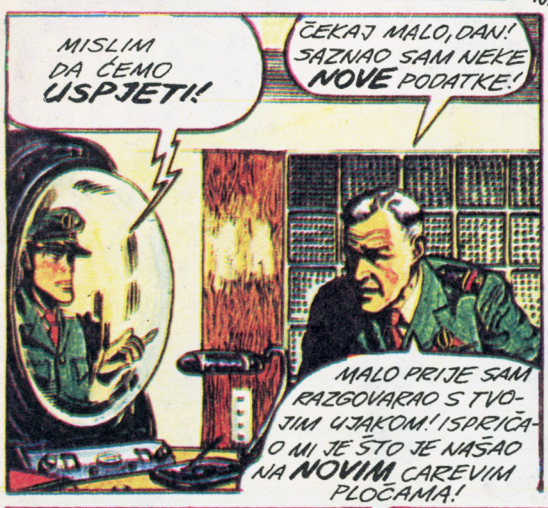

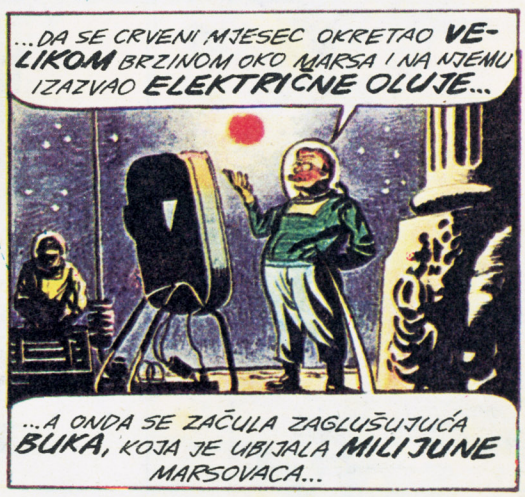

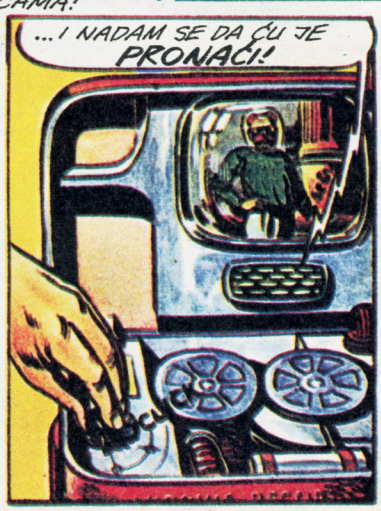

NE, DAN, MORAŠ POSLATI NEKOG DRUGOG!

TI SI ČASNIK S NAJVIŠIM ČINOM I TREBAMO TE OVDJE!

JER OVO JE EVAKUACIJA KOJA NE MOŽE USPJETI!

ŠTO JE TO?

MUNJA!

MUNJA U SVEMIRU? NEMOGUĆE!

SVIH MI SATELITA!

LUDOST! U VAKUUMU NEMA MUNJA!

NIJE CIJELI SVEMIR VAKUUM, HANK! SATELIT JE UŠIDREN TU VEĆ GODINU DANA!..

ZRAK JE CURIO! KAO I PLINOVI IZ SISTEMA ZA KLIMATIZACIJU!

SADA JE OKRUŽENA OBLAKOM ZRAKA, DOVOLJNIM ZA POJAVU MUNJA!

ALI TO SE NIKADA NIJE DOGODILO!

NI ONE STVARI NIJE BILO PRIJE, DIG! KLADIM SE DA JE TO DJELO CRVENOG MJESECA!

ZAKUHAVA SE, MOMCI! POGLEDAJMO ŠTO JE DAN OTKRIO NA MOSTU!

IZ ZEMALJSKOG ŠTABA SVEMIRSKE FLOTE ŠALJU SE HITNE ZAPOVIJEDI..

PRIMA IH SVEMIRSKI VLAK "MARYLAND", NA PUTU PREMA ZEMLJI...

PORUKA PRIMLJENA, GOSPODINE! "MARYLAND" SE ISKLJUČUJE!

OKRENI ŠKRINJU, RIĐI!

MOLIM? VRAĆAMO SE?

DA! NA MARS!

SVEČA TI! ZAR SE TAKO NAVIGAJE? DA NISI ZABORAVIJA CIGARE?

NE GUNDAJ, MEĐITERANCE! IZVANREDNO STANJE JE! CRVENI MJESEC!

SVEMIRSKI VLAK "LANCASTER", ČETIRI DANA OD ZEMLJE...

GOSPODINE PEARSON! PREPROGRAMIRAJTE KURS. UKLJUČENI SMO U "DANKERKIRANJE" MARSA!

JUHU, SIR! MALO UZBUĐENJA, A?

"ADMIRAL GROSVENOR", SERVISNI BROD, TAKOĐER OKREĆE PREMA MARSU...

PORUKA PRIMLJENA!

PREUREDIT ĆEMO BROD ZA PUTNIKE... IAKO NEĆE BITI LUKSUZAN!

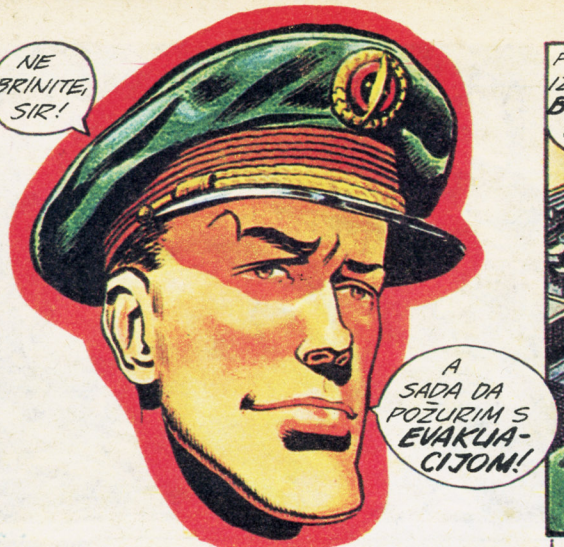

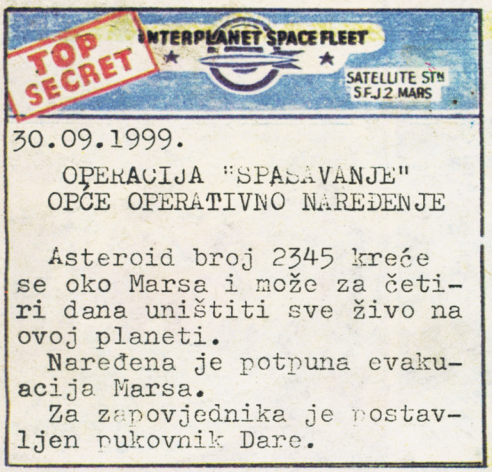

30.09.1999.

OPERACIJA "SPASAVANJE"
OPĆE OPERATIVNO NAREĐENJE

Asteroid broj 2345 kreće se oko Marsa i može za četiri dana uništiti sve živo na ovoj planeti.

Naređena je potpuna evakuacija Marsa.

Za zapovjednika je postavljen pukovnik Dare.

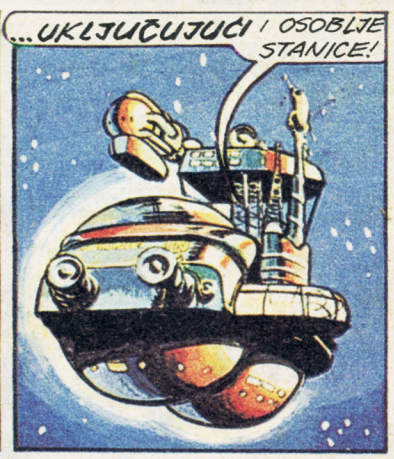

PRIBLIŽILI SU SE KOLIKO SU MOGLI, ALI NA NJIH POČINJE DJELOVATI UBITAČNA BUKA. NAJEDNOM, PIERRE JE UŽASNUTO POGLEDAO PREMA POVRŠINI CRVENOG MJESECA...

NASTAVLJA SE...